

МОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ

**Газар зүйн мэдээлэл.
Газар ашиглалтын орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт**

MNS 6925-4:2021

Албан хэвлэл

**СТАНДАРТ, ХЭМЖИЛ ЗҮЙН ГАЗАР
УЛААНБААТАР
2021 ОН**

Өмнөх үг

Стандарт, хэмжил зүйн газар (СХЗГ) нь Олон улсын стандартчиллын байгууллага (ISO)-ын гишүүн бөгөөд үйл ажиллагааныхаа хүрээнд төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран үндэсний стандартчиллын бодлогыг хэрэгжүүлэх ажил эрхэлдэг.

Энэхүү стандартад Европын холбооны хүрээлэн буй орчинд нөлөөлөх бодлого, үйл ажиллагааг зохицуулах Европын орон зайн мэдээллийн дэд бүтэц INSPIRE (Infrastructure for Spatial Information in Europe) системийн техникийн тодорхойлолт болон Олон улсын стандартын байгууллага (ISO)-ын 211-р стандартчиллын техникийн хороо (TC211-Geographic information/Geomatics)-ноос гаргасан ISO 19100 цуврал стандартуудын үзүүлэлт, шаардлага, Монгол Улсад мөрдөж буй стандарт, норм, дүрэм, журам, орон зайн суурь өгөгдлийн бүтэц, агуулга, ангиллыг үндэслэл болгон хэсэгчлэн ашигласан.

Монгол Улсын Засгийн газраас үндэсний орон зайн өгөгдлийн талаар баримталж буй үзэл баримтлал, хөтөлбөрийн хүрээнд орон зайн өгөгдлийг цахимжуулах нэгдсэн систем бүхий геопорталын орон зайн өгөгдөл бүрдүүлэлт, солилцоотой холбоотой стандартын орчныг бий болгоход зориулсан өгөгдлийн сангийн бүтэц, техникийн шаардлагыг энэхүү баримт бичигт тусган боловсруулав.

Стандарт боловсруулах ажлыг “Орон зайн өгөгдөл, мэдээллийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын санг геопорталаар дамжуулан цахимжуулж, хэрэглээнд нэвтрүүлэх” сэдэвт төслийн хүрээнд стандарт боловсруулалтын багийн доктор Б.Баяртунгалаг, доктор Б.Сайнбуян, мэргэшсэн инженер Ц.Наранцацрал, А.Түрүүтүвшин, З.Нямбаяр, мэргэшсэн инженер Э.Алтанбагана, доктор, профессор Б.Чинбат, доктор, дэд профессор Г.Гантулга, Ж.Батсайхан, Ц.Ихбаяр, Б.Эрдэнэбаяр, П.Нямдаваа, М.Мягмаржаргал нар хамтран гүйцэтгэсэн.

Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын дэргэдэх орон тооны бус мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүн, доктор С.Сайнбаяр редакц хийж, Монгол улсын их сургуулийн доктор, дэд профессор Ц.Базарханд шүүмжийг хийсэн.

Стандартын төсөлд холбогдох байгууллагуудаас санал, шүүмжийг авч тусгасан.

СХЗГ-ын ахлах мэргэжилтэн Н.Батжаргал “Монгол улсын стандартчиллын тогтолцооны 2-р хэсэг: Стандартын бүтэц ба боловсруулах дүрэм MNS 1-2:2006” стандарттай нийцүүлэн хянасан.

Стандартын төслийг “Газрын салбарын стандартчиллын техникийн хороо” /ТХ-36/- ны 2021 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдрийн хурлаар хэлэлцүүлэн дэмжигдсэн.

Стандарт, хэмжил зүйн газар (СХЗГ)

Энхтайваны өргөн чөлөө 46А

Улаанбаатар Ш/Х – 48

Утас 266754, 263860 Факс (976-11) 458032

web: www.estandart.gov.mn,

E-mail: standardinform@masm.gov.mn

© СХЗГ, 2021

Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн дагуу энэхүү стандартыг бүрэн, эсвэл хэсэгчлэн хэвлэх, олшруулах эрх нь гагцхүү СХЗГ (Стандартчиллын төв байгууллага)-т байна.

Агуулга

1	Хамрах хүрээ	1
2	Норматив эшлэл	1
3	Нэр томъёо, тодорхойлолт	2
3.1	Үндсэн агуулгад хамаарах ойлголт	2
3.2	Утгын төрөлд /Value Type/ хамаарах ойлголт	3
4	Техникийн шаардлага	4
4.1	Орон зайн өгөгдлийн сангийн бүтэц, агуулгад тавих шаардлага	4
4.2	Атрибурад тавих шаардлага	5
4.3	Кодын жагсаалтад тавих шаардлага	6
4.4	UML диаграммд тавих шаардлага	6
4.5	Өгөгдлийн чанарт тавих (норматив) шаардлага	7
A	хавсралт (норматив) – Орон зайн өгөгдлийн бүтэц, агуулга	8
B	хавсралт (норматив) – Кодын жагсаалт	22
C	хавсралт (норматив) – UML диаграмм	61
D	хавсралт (норматив) – Өгөгдлийн чанар	65
	Ном зүй	70

Оршил

Энэхүү стандарт нь байрлалд суурилсан орон зайн суурь өгөгдлийг нэгдсэн мэдээллийн системд оруулах, бүрдүүлэх, мэдээллийг тогтмол шинэчлэх, солилцох үйл ажиллагаанд баримтлах өгөгдлийн сангийн бүтэц, агуулга, техникийн шаардлагыг бүрэн хэмжээнд тодорхойлох явдал юм.

Стандарт боловсруулах санаачилгыг Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газраас санаачилсан бөгөөд энэхүү асуудлын хүрээнд дэмжлэг үзүүлж хамтран ажилласан хамт олон, Газрын харилцааны техникийн стандартчиллын хорооны гишүүд, Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын дэргэдэх орон тооны бус мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүд болон бусад үнэтэй санал, зөвлөгөө өгсөн мэргэжлийн байгууллагын хамтын оролцоотой бүтсэн баримт бичиг болно.

Стандартын төслийг нь холбогдох байгууллагууд буюу сонирхогч талуудаас өгсөн саналыг авч тусгасан бөгөөд хэрэглэх явцад гарсан дэвшилттэй болон дутагдалтай асуудлын хүрээнд стандартын үзлэгийг цаашид хийгдэх юм.

Стандартаар тогтоосон шаардлагыг хангасны үр дүнд геопорталаар дамжуулан байрлалд суурилсан орон зайн өгөгдөл, мэдээллийн цахим үйлчилгээнүүдийг хэрэглээнд нэвтрүүлэх, нэгдсэн мэдээллийг нэг эх үүсвэрээс ашиглах, үйл ажиллагааны суурь нөхцөлийг бүрдүүлэх, эрчимтэй хөгжих боломжийг олгох юм.

Энэхүү стандарт нь нэг талаас орон зайн өгөгдлийн санг хариуцагч байгууллага нөгөө талаас орон зайн өгөгдөл, мэдээлэлтэй хамаарал бүхий үйл ажиллагаа явуулж байгаа төрийн болон төрийн бус байгууллага, хуулийн этгээд, эрдэм шинжилгээний байгууллага, хувь хэрэглэгч нарын хооронд үүсэх өгөгдөл бүрдүүлэх, боловсруулах, шинэчлэх, хадгалах, солилцох бүх харилцаанд үйлчилж нэгдсэн тогтолцоог боловсронгуй болгоход ашиглах үндсэн баримт бичиг болно.

Мөн орон зайн суурь өгөгдлийн техникийн шаардлагуудыг мэдээллийн сангийн загварыг дүрслэх Загварчлалын Нэгдмэл Хэл (UML-Unified Modeling Language) -ийн дагуу нийцүүлсэн.

Стандарт бүтэц нь орон зайн өгөгдлийн загвар, өгөгдлийн сангийн агуулга, орон зайн объектын төрөл, атрибут, кодын жагсаалт, UML диаграммаас бүрдэнэ.

Энэхүү стандарт нь Газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийг бүрдүүлэх, тайлагнах, үйлчлэх зорилгоор өгөгдлийг системтэй, уялдаатай болгон бүрдүүлэхэд чиглэнэ.

Газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийн агуулга нь газар ашиглалтын горим, газрын нөөц, түүнийг зохистой хэрэглэх, хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд зориулсан суурь зурган мэдээллээр хангах, бүх шатны тайлан, мэдээ гаргах мөн нийгэм, эдийн засгийн бодлого, менежментийг сайжруулах замаар боловсруулалт хийн ашиглах боломж бүхий мэдээллийг агуулахад оршино.

ТМОНГОЛ УЛСЫН СТАНДАРТ

Ангиллын код: 35.240.70

Газар зүйн мэдээлэл. Газар ашиглалтын орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт	MNS 6925-4 : 2021
Geographic information. Data Specification on Land Use	

Стандарт, хэмжил зүйн газрын даргын 2021 оны 07 дугаар сарын 09-ны өдрийн С/36 дугаар тушаалаар батлав.

Энэхүү стандартыг Стандарт, техникийн зохицуулалтын улсын мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэсэн 2021 оны 08 дугаар сарын 16-ны өдрөөс эхлэн хүчинтэй.

1 Хамрах хүрээ

Газар ашиглалтын орон зайн өгөгдлийн сан нь газрын нэгдмэл сан, газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт, баримт бичиг, хамгаалалтын бүс тэдгээртэй холбоотой мэдээллээс бүрдэнэ.

Энэхүү стандарт нь газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийн сангийн бүтэц, стерео төрлүүд, атрибут мэдээллийн шаардлага, UML диаграмм (Загварчлалын Нэгдмэл Хэл: UML-Unified Modeling Language), өгөгдлийн чанарын үзүүлэлтүүдийг тодорхойлоход хамаарна.

Монгол улсын нийт газар нутгийн хэмжээнд газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийг бүрдүүлэх, шинэчлэх, хөтлөх үйл ажиллагаа эрхэлдэг байгууллага, аж ахуйн нэгжид хамаарна.

2 Норматив эшлэл

Энэхүү стандартад дараах эш татсан стандарт, баримт бичгүүдийг хэрэглэнэ. Огноо заасан эшлэлийн хувьд зөвхөн эш татсан хэвлэлийг хэрэглэнэ. Огноо заагаагүй эшлэлийн хувьд тухайн стандартын хамгийн сүүлийн хэвлэл (нэмэлтийн хамт)-ийг хэрэглэнэ.

ISO 19107: 2005, Газар зүйн мэдээлэл – Орон зайн схем;

ISO 19108: 2005, Газар зүйн мэдээлэл – Цаг хугацааны схем;

ISO 19108-с, 2002/Cor 1: 2006, Газар зүйн мэдээлэл – Цаг хугацааны схем, Техникийн засвар 1;

ISO 19111: 2007, Газар зүйн мэдээлэл – Орон зайн суурь солбицол;

ISO 19113: 2005, Газар зүйн мэдээлэл – Чанарын зарчим;

ISO 19118: 2006, Газар зүйн мэдээлэл – Кодлолт;

ISO 19123: 2007, Газар зүйн мэдээлэл – Багц давхаргын геометр ба функцийн схем;

ISO 19125-1: 2004, Газар зүйн мэдээлэл – Энгийн биетийн хандалт - 1-р хэсэг: Нийтлэг архитектур;

ISO 19135: 2007, Газар зүйн мэдээлэл – Бүртгэлийн процедур;

MNS ISO/TS 19104:2012 Газар зүйн мэдээлэл - Нэр томьёо

3 Нэр томьёо, тодорхойлолт

Энэхүү стандарт ба түүнд холбогдох бусад стандартын хувьд дараах нэр томьёо, тодорхойлолтыг хэрэглэнэ.

3.1 Үндсэн агуулгад хамаарах ойлголт

3.1.1

орон зайн өгөгдөл

газрын гадарга дээрх болон доорх, ус, хөрс, агаар, сансрын, газрын хэвлийн орон зайд орших байгалийн болон хүний үйл ажиллагаагаар бүтээгдсэн биет юмс, үзэгдлийн байрлал, хил зааг, түүний шинж чанарыг тодорхойлсон мэдээллийн цогц.

3.1.2

орон зайн суурь өгөгдөл

харьцангуй урт хугацаанд үл өөрчлөгдөх, оролцогч талуудын хэрэгцээг нийтлэгээр хангах боломжтой, үндсэн буюу голлох мэдээлэл гэж тодорхойлсон орон зайн өгөгдөл.

3.1.3

өгөгдлийн багц

өгөгдлийн сангийн нэг сэдэвчилсэн агуулгын хүрээнд багтах хэд хэдэн өгөгдлийн цуглуулга.

3.1.4

стерео төрөл

стандартад ашиглаж байгаа биет болон атрибутын ижил төстэй шинж чанарыг харгалзан үүсгэсэн ангилал, төрөл

3.1.5

өгөгдөл төрөл

ямар нэгэн геометр дүрслэл агуулаагүй, өгөгдлийн сэдэвчилсэн утга, хэмжээс, формат зэргийг илэрхийлэгч, хэд хэдэн үзүүлэлтүүдийг агуулсан төрөл.

3.1.6

биет төрөл

орон зайн агуулга бүхий геометр биетээр дүрсэлсэн болон дүрслэх боломжтой биетийг илэрхийлэгч төрөл.

3.1.7

мета өгөгдөл

орон зайн өгөгдлийг хайх, бүртгэх, ашиглахад зориулагдсан орон зайн өгөгдлийн тухай мэдээллийн цогц (өгөгдлийн тухай өгөгдөл).

3.1.8

кодын жагсаалт

биетийн төрөл эсвэл өгөгдлийн төрлийн атрибутадаа ашиглах урьдчилан боловсруулж үүсгэсэн ангиллын утгын жагсаалт.

3.1.9**домэйн**

Тухайн сэдвийн үзүүлэлтийн агуулгын хүрээг илэрхийлнэ. Тухайлбал, хэмжээс /measure/ заасан утгын төрөлд “хэмжсэн тоон утга” байх ёстой гэсэн шалгуур нь домэйн болно.

3.2 Атрибутын утгын төрөлд /Value Type/ хамаарах ойлголт**3.2.1****Boolean**

тухайн мэдээлэл үнэн эсвэл худлаа гэсэн хоёр боломжит утгын аль нэгийг сонгоход хэрэглэдэг утгын төрөл юм (ихэвчлэн тийм бөгөөд үгүй гэсэн төрөл ашигладаг). (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг ISO/TS 19103:2005-аас үзэж болно).

3.2.3**Character string**

тэмдэгтийн мөр. Бичиглэхэд ашигладаг тэмдэгтүүдийн жагсаалт. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг ISO/TS 19103:2005-аас үзэж болно).

3.2.4**Date time**

цаг хугацааг заасан утгын төрөл. Огноо, цагийн хослол хэлбэрээр байна. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг ISO/TS 19103:2005-аас үзэж болно).

3.2.5**Identifier**

өгөгдөл мэдээллийг хариуцагч эрх бүхий байгууллагаас олгосон орон зайн объектын танигч буюу тодорхойлогч. Энэ нь тухайн өгөгдлийг бусад программ, системүүд лавлах, холбох үед ашиглана. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг INSPIRE DS-D2.5-аас үзэж болно).

3.2.6**GM_Object**

геометрийн объектын ангилал зүйн язгуур анги бөгөөд Газар зүйн хувьд хамааралтай бүх геометрийн объектуудыг төлөөлдөг. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг ISO 19107:2003-аас үзэж болно).

3.2.7**GM_MultiSurface**

олон гадаргуу бүхий геометр биет. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг ISO 19107:2003-аас үзэж болно).

3.2.8**GM_Curve**

тасралтгүй холбогдсон, муруй хэлбэрийн шугаман дүрслэл. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг ISO 19107:2003-аас үзэж болно).

3.2.9

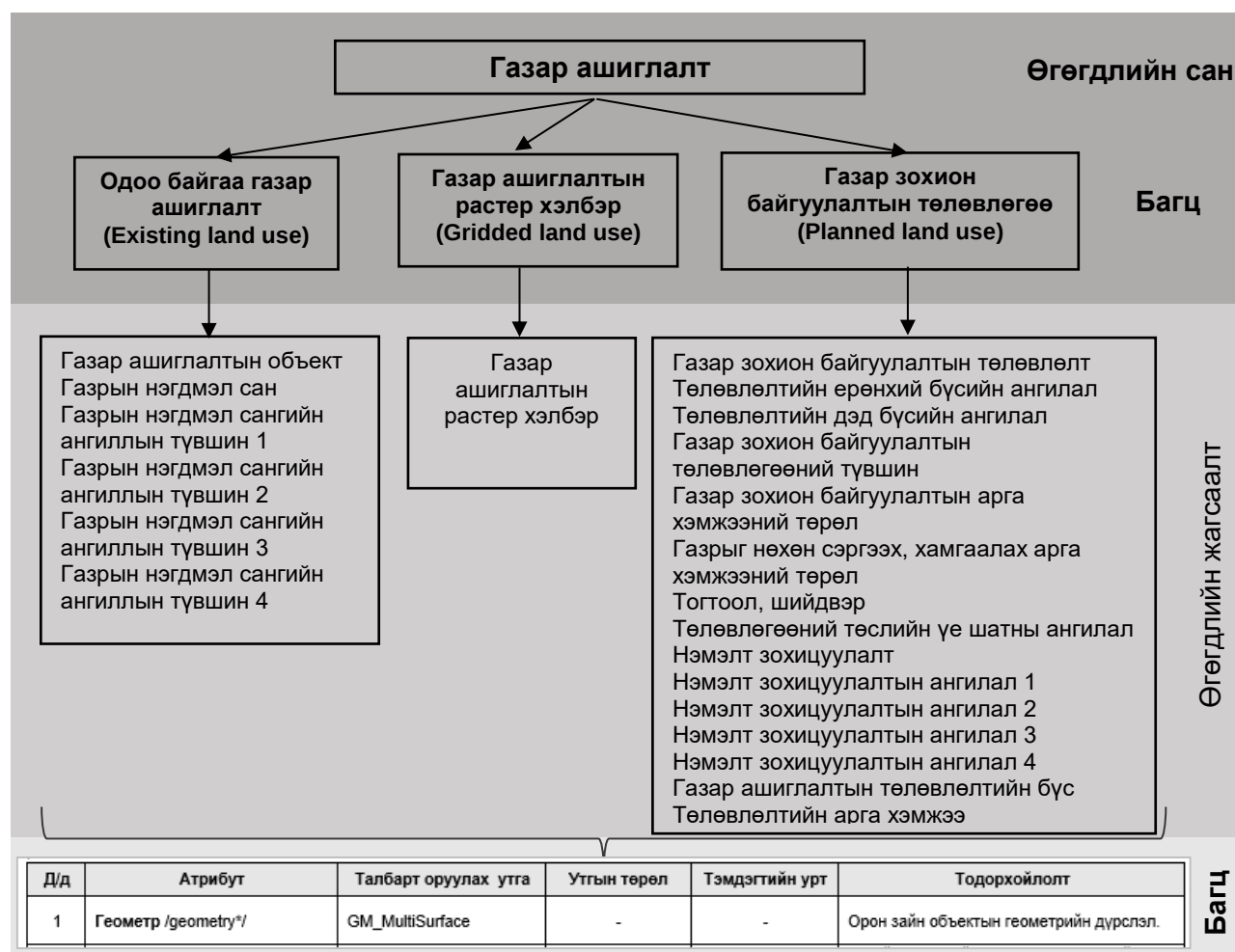
Measure

хэмжилтийн үр дүнд гаргасан хэмжигдэхүүний тоон утга. (Дэлгэрэнгүй мэдээллийг ISO/TS 19103:2005-аас үзэж болно).

4 Техникийн шаардлага

4.1 Орон зайн өгөгдлийн сангийн бүтэц, агуулгад тавих шаардлага

4.1.1 Орон зайн өгөгдлийн сан нь өгөгдлийг сэдэв, агуулгаас хамааруулан багцалсан хэлбэр болох “**өгөгдлийн багц**”, өгөгдлийн багц дотор агуулагдах стерео төрлүүд, өгөгдөл тус бүрийн дэлгэрэнгүй “**атрибут**”, атрибутад орох мэдээллийг төрөлжүүлж ангилсан “**кодын жагсаалт**” гэсэн хэсгүүдээс тогтсон бүтэцтэй байна. (1-р зургаас үзнэ үү)

1-р зураг – Газар ашиглалтын өгөгдлийн сангийн бүтэц, агуулга

4.1.2 Орон зайн өгөгдлийн сангийн багц тус бүрээр биет төрлүүд тэдгээрт хамаарах өгөгдөл төрөл, биет төрөл болон өгөгдөл төрлийн атрибут, атрибутын талбарт оруулах утга болон утгын төрлийн А хавсралт норматив шаардлагыг заана.

4.1.3 В хавсралтаар кодын жагсаалтын норматив шаардлагыг тодорхойлно. Кодын жагсаалт нь атрибутын талбарт оруулах утгад ашиглах тогтмол утга бүхий ангилал гэж ойлгоно.

4.1.4 Орон зайн өгөгдлийн сангийн багцад орсон өгөгдөл нь А хавсралтын А.1-р хүснэгтэд үзүүлсэн «биет төрөл», «өгөгдөл төрөл», «кодын жагсаалт» гэсэн стерео төрөлтэй байх шаардлагыг хангана.

4.1.5 Биет төрөл тус бүрийн орон зайн дүрслэлийг А хавсралтын А.1-р хүснэгтэд “Биетийн төрөл” баганад үзүүлсэн шаардлагын дагуу дүрсэлнэ.

4.1.6 Өгөгдлийн нэрийг монгол, англи хэлээр тус тусад нь нэрлэх бөгөөд мэдээллийг бүрдүүлэхдээ тодорхойлолтоор илэрхийлсэн агуулгын дагуу байхыг шаардана.

4.1.7 Газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийн сан нь А хавсралтын А.1-р хавсралтын хүснэгтийн дагуу **Одоо байгаа газар ашиглалт, газар ашиглалтын растер хэлбэр, газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө** гэсэн 3 өгөгдлийн багцаас бүрдсэн байна.

4.1.8 Газар ашиглалтын орон зайн өгөгдлийн санд 6 биет төрөл, 2 өгөгдөл төрөл агуулна.

4.2 Атрибурад тавих шаардлага

4.2.1 Өгөгдлийн атрибут мэдээлэл нь өгөгдөл тус бүрээр А хавсралтын А.2-р хүснэгтэд үзүүлсэн шаардлагыг хангана.

4.2.2 Атрибут нь А хавсралтын А.2-р хүснэгтэд үзүүлсний дагуу атрибутын нэрийг монгол /англи хэл/-ээр нэрлэх, “талбарт оруулах утга”, “утгын төрөл”, “тэмдэгтийн урт” гэсэн шаардлагыг хангахаас гадна тодорхойлолтод тусгасан мэдээллийн агуулгын дагуу бүрдүүлэлт, бичиглэлийг хийсэн байхыг шаардана.

4.2.3 Орон зайн өгөгдлийн сангийн биет төрөл нь давтагдашгүй гадаад танигч атрибутыг агуулах шаардлагатай. Гадаад танигч /ExternalID/ нь орон зайн объектын танигч нь өгөгдлийн сангийн гадаад танигч үүсгэхэд ашиглах тусгай танигч код бөгөөд “дотоод танигч” /localID/, “нэрийн талбар” /namespace/, “танигчийн хувилбар” /versionID/ гэсэн 3 атрибутаас бүрдэнэ.

4.2.3.1 “Дотоод танигч /Local ID/” нь тухайн өгөгдлийг хариуцагч эрх бүхий этгээдийн үүсгэж өгсөн танигч, тоо болон үсгийг агуулсан давтагдашгүй дугаар байна.

4.2.3.2 “Нэрийн талбар /Name space/” нь өгөгдлийн нэр эсвэл өгөгдөл хариуцагч эрх бүхий байгууллагын нэр.

4.2.3.3 “Танигчийн хувилбар /Version ID/” нь орон зайн объектын одоогийн үйлчилж буй танигчийн хувилбар. Дотоод танигч шинэчлэгдсэн тохиолдолд хэд дэх эсвэл хэзээний хувилбар болохыг илэрхийлэгч үзүүлэлт бөгөөд дэс дугаар эсвэл огноо хэлбэрээр бүртгэнэ.

4.2.4 Газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийн сан нь 4.2.4.1-4.2.4.2–д заасан “Газар зүйн нэр” /Geographical Name/, “Орто-зураглал” /Orthoimagery/ дэд өгөгдлийн сантай холбогдоно.

4.2.4.1 “Орто-зураглал” /Coverage function/ нь Давхаргын функц /Coverage function/ гэх атрибутаар холбогдох бөгөөд талбарт оруулах утгад «Давхаргын функц» гэсэн «өгөгдөл төрөл»-ийг ашиглах бөгөөд түүний агуулгыг “MNS 6925-11 : 2021, Газар зүйн мэдээлэл. Орто-зураглалын орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт” стандартаас авч ашиглана.

4.2.4.2 “Газар зүйн нэр” /Geographical Name/ нь тухайн газар усны нэр “Нэр” /name/ гэх атрибутаар холбогдох бөгөөд талбарт оруулах утгад «Газар зүйн нэр» гэсэн «өгөгдөл төрөл»-ийг ашиглах бөгөөд түүний агуулгыг “MNS 6925-3 : 2021, Газар зүйн мэдээлэл. Газар зүйн нэрийн орон зайн өгөгдлийн үзүүлэлт” стандартаас авч ашиглана.

4.3 Кодын жагсаалтад тавих шаардлага

4.3.1 А хавсралтын А.1-р хүснэгтэд кодын жагсаалтын тодорхойлолт, В хавсралтад кодын жагсаалтын кодын утга, түүний тодорхойлолтын дагуу норматив шаардлагыг хангана.

4.3.2 Газар ашиглалт орон зайн өгөгдлийн санд 14 кодын жагсаалт агуулна.

4.3.3 А хавсралтын А.2 хүснэгтэд заасан атрибутын талбарт оруулах утгад заасан кодын жагсаалтын дагуу В хавсралтаас ангиллын утгыг сонгож оруулах нөхцөлөөр ашиглана.

4.4 UML диаграмм (норматив)

4.4.1 Орон зайн объектын төрөл, атрибут, утгын төрөл, тэдгээрийн холбоосыг С хавсралтад үзүүлсэн UML (Загварчлалын Нэгдмэл Хэл: UML-Unified Modeling Language) диаграммын дагуу өгөгдлийг загварчилна.

4.4.2 Орон зайн өгөгдлийг загварчлах, боловсруулалтыг автоматжуулах, хэрэглээний схемд суурилсан өөр өөр түвшний өгөгдлийг уялдуулахад С хавсралтад үзүүлсэн UML диаграммыг ашиглана.

4.4.3 С хавсралтад үзүүлсэн UML диаграммаас гадна Газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийн сантай хамааралтай бусад орон зайн суурь өгөгдлийн сангийн UML диаграммыг ашиглахыг зөвшөөрнө.

4.5 Өгөгдлийн чанарт тавих шаардлага

4.5.1 Өгөгдлийн чанарт тавигдах шаардлага нь газар ашиглалтын суурь орон зайн өгөгдлийн нэгжийн чанарыг үнэлэх, баримтжуулах зорилготой чанарын элементүүдийн шаардлагыг D Хавсралтын D.1.1 - D.1.6-р хүснэгтэд үзүүлснээр дагаж мөрдөнө. Эдгээр шаардлага нь ISO 19157 олон улсын стандартад заасан чанарын үзүүлэлтүүд бөгөөд энэ стандартад ерөнхий шаардлагуудыг дагаж мөрдөнө.

ТАЙЛБАР: Эдгээр шаардлага нь олон улсын ISO 19157 стандартад заасан чанарын үзүүлэлтүүд юм. Энэхүү дурдсан ерөнхий шаардлагуудыг дагаж мөрдөх нь олон улсын хэмжээний нэгдсэн үзүүлэлттэй байх зарчимд нийцдэг.

4.5.2 Газар ашиглалтын суурь орон зайн өгөгдлийн сангийн өгөгдлийн нэгж болох багц, биет төрөл, өгөгдөл төрлүүд нь өгөгдлийн чанарын дараах ерөнхий шалгуур үзүүлэлтийг хангана. Үүнд:

4.5.2.1 “Бүрэн бүтэн байдал”-ыг хангах шаардлага болох өгөгдлийн чанарын шалгуур үзүүлэлт нь өгөгдлийн багц, орон зайн объектын төрлийн түвшнээс илүү гарах эсвэл дутахгүй байх шаардлагатай.

4.5.2.2 “Утга агуулгын нийцтэй байдал”-ыг хангах шаардлага болох өгөгдлийн багц, орон зайн объект, орон зайн объектын төрлийн түвшинд ойлголт, домэйн, формат, топологийн алдаагүй, утга агуулгын хувьд нийцтэй байна.

4.5.2.3 “Байрлалын нарийвчлал”-ыг хангах шаардлага болох орон зайн объектын байршлын нарийвчлалын түвшин байна.

4.5.2.4 “Сэдэвчилсэн нарийвчлал”-ын өгөгдлийн багц, биет төрөл, өгөгдөл төрөл, эдгээрийн атрибут нь үнэн зөв бөгөөд сэдэв агуулгын дагуу байна.

ТӨГСӨВ.

А хавсралт
(норматив)

Орон зайн өгөгдлийн бүтэц, агуулга

А. 1-р хүснэгт – Газар ашиглалтын орон зайн суурь өгөгдлийн багц ба ангилал

А.1.1 Өгөгдлийн багц: Газар ашиглалтын одоогийн байдал (Existing land use)

Д/д	Өгөгдлийн нэр	Стерео төрөл	Биетийн төрөл	Тодорхойлолт
1	Газар ашиглалтын объект <i>/Existing land use object/ d</i>	«биет төрөл» <i>/feature type/</i>	Полигон	Газар ашиглалтын объект нь газар ашиглалтын хэлбэрүүдийг тодорхойлдог.
2	Газрын нэгдмэл сан <i>/Unified land territory/</i>	«өгөгдөл төрөл» <i>/data type/</i>	-	Газрын нэгдмэл сангийн үндсэн, дэд дэлгэрэнгүй ангиллын газрын байршил, хил заагт хамаарах, тоо, хэмжээг тодорхойлох цогц үйл ажиллагаа хамаарна.
3	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 1 <i>/Classification level value1/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангиллыг авна. Classification level value1-ийн ангиллын утгуудаас авна.
4	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 2 <i>/Classification level value2/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Газрын нэгдмэл сангийн дэд ангиллыг /зориулалтаар/ авна. Classification level value2-ийн ангиллын утгуудаас авна.
5	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 3 <i>/Classification level value3/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын дэлгэрэнгүй ангилал/газар ашиглалтын зориулалтыг авна. Classification level value3-ийн ангиллын утгуудаас авна.
6	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 4 <i>/Classification level value4/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын дэлгэрэнгүй ангилал /газар ашиглалтын зориулалтын “Хот тосгон, бусад суурин газрын газар ашиглалтын зориулалт”-ын ангиллын үйл ажиллагааны чиглэлийн ангиллыг авна. Classification level value4 -ийн ангиллын утгуудаас авна.

А.1.2 Өгөгдлийн багц: Газар ашиглалтын растер хэлбэр (Gridded land use)

Д/д	Өгөгдлийн нэр	Стерео төрөл	Биетийн төрөл	Тодорхойлолт
-----	---------------	--------------	---------------	--------------

1	Газар ашиглалтын растер хэлбэр <i>/Existing land use grid/</i>	«биет төрөл» <i>/feature type/</i>	Грид	Газар ашиглалтын (одоо эсвэл өнгөрсөн) мэдээлэл бүхий талбайн пикселийн олонлог. Газар ашиглалт <i>/Existing land use/-</i> ыг растер хэлбэрээр дүрсэлсэн өгөгдөл..
---	---	---------------------------------------	------	---

А.1.3 Өгөгдлийн багц: Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө (Planned land use)

Д/д	Өгөгдлийн нэр	Стереo төрөл	Биетийн төрөл	Тодорхойлолт
1	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт <i>/Land use plan/</i>	«биет төрөл» <i>/feature type/</i>	Полигон	Тухайн газрын нийгэм эдийн засаг байгалийн онцлог, шинж чанарт тулгуурлан газрыг зүй зохистой, оновчтой, бүрэн дүүрэн ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг тооцсон ямар зориулалтаар хэчнээн хэмжээний газрыг хаана, хэрхэн эзэмшүүлэх, өмчлүүлэх, ашиглуулах нөөц боломжийг тодорхойлсон бодлогын бичиг баримт.
2	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүсийн ангилал <i>/Land use plan zone class value/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Газар ашиглалтын өөр өөр чиг үүрэг, шаардлага бүхий 1 буюу түүнээс дээш дэд бүсүүдийг дотроо агуулсан бүс газрыг Land use plan zone class value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
3	Төлөвлөлтийн дэд бүсийн ангилал <i>/Land use plan subzone class value/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Бүсийн хил зааг доторх газар ашиглалтын тодорхой чиг үүрэг, шаардлага бүхий төлөвлөлтийн ерөнхий бүсэд хамаарах нэгж дэд бүсийг Land use plan subzone class value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
4	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний түвшний ангилал <i>/Level of spatial plan value/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Улс, нийслэл, аймаг, дүүрэг, сумын тухайн шатны газрыг зүй зохистой, оновчтой, бүрэн дүүрэн ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээг тооцсон, дүгнэсэн, зураг төслийн аргаар тодорхойлсон баримт бичиг юм. Газрын багц хуулиар газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний шинэ түвшин нэмэгдсэн тохиолдолд хуульд нийцүүлнэ.
5	Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээний төрөл <i>/Land management and administration actions value/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Газрын нэгдмэл сангийн ангилал өөрчлөх, газрыг үр ашигтай, зохистой ашиглах, газар зохион байгуулалт хийх арга хэмжээ. Land management and administration actions value-ийн ангиллын утгуудаас авна.
6	Газрыг нөхөн сэргээх, хамгаалах арга хэмжээний төрөл	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх, газрын эдийн засгийн чадавх, нөөцийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ. Land restoration and rehabilitation actions value-ийн ангиллын утгуудаас авна.

	<i>/Land restoration and rehabilitation actions value/</i>			
7	Тогтоол, шийдвэр <i>/Ordinance value/</i>	«өгөгдөл төрөл» <i>/data type/</i>	-	Засаг захиргааны тогтоолын талаарх лавлагаа. Хамтран хэлэлцэж батлах үндсэн дээр гаргасан, удирдлагын үйл ажиллагаанд үүсэж хөтлөгддөг захирамжийн баримт бичиг юм.
8	Төлөвлөгөөний төслийн үе шатны ангилал <i>/Planning phase value/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Төлөвлөгөө боловсруулах, баталгаажуулах, хэрэгжүүлэх үе шат, явцын төлөв. Planning phase value- ийн ангиллын утгуудаас авна.
9	Нэмэлт зохицуулалт <i>/Supplementary regulation/</i>	«биет төрөл» <i>/feature type/</i>	Цэг, Шулуун, полигон	Орон зайн төлөвлөлтийн үндэслэл эсвэл хууль эрх зүйн бичвэрт тодорхойлсон дүрмийг боловсруулахад шаардлагатай нэмэлт мэдээлэл болон газар ашиглалтыг төлөвлөхөд хязгаарлалтыг агуулсан орон зайн төлөвлөлтийн төрлүүд (цэг, шугам эсвэл олон өнцөгт).
10	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 1 <i>/Supplementary regulation value1/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Өгөгдөл бүрдүүлэгчээс гаргах боломжтой нэмэлт зохицуулалтын ангилал. Хориглох, хязгаарлах газар ашиглалтын төрлүүд. Supplementary regulation value1-ийн ангиллын утгуудаас авна.
11	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 2 <i>/Supplementary regulation value2/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Өгөгдөл бүрдүүлэгчээс гаргах боломжтой нэмэлт зохицуулалтын дэд ангилал. Газар зохион байгуулалтын нэмэлт зохицуулалт. Жишээ: Барилгын өндрийн зохицуулалт гэх мэт. Supplementary regulation value2-ийн ангиллын утгуудаас авна.
12	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 3 <i>/Supplementary regulation value3/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Орон зайн төлөвлөлтийн хязгаарлалт болон нөхцөлийн дэлгэрэнгүй төрөл. Газар зохион байгуулалтын нэмэлт зохицуулалт. Жишээ: Барилгын бүрхцийн харьцаа гэх мэт. Supplementary regulation value3-ийн ангиллын утгуудаас авна.
13	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 4 <i>/Supplementary regulation value4/</i>	«кодын жагсаалт» <i>/code list/</i>	Ангилал	Орон зайн төлөвлөлтийн хязгаарлалт болон нөхцөлийн нарийвчилсан төрөл. Газар зохион байгуулалтын нэмэлт зохицуулалтын Specific supplementary regulation value4-ийн ангиллын утгуудаас авна.

14	Газар ашиглалтын төлөвлөлтийн бүс /Land use plan zone/	«биет төрөл» /feature type/	Полигон	Тухайн бүсийн хил зааг дотор явуулах үйл ажиллагааны чиглэл, бодлого бүхий, газар ашиглалтын шаардлага, чиг үүргийг тодорхойлсон бүс газар.
15	Төлөвлөлтийн арга хэмжээ /Land management actions/	«биет төрөл» /feature type/	Полигон	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө хэрэгжүүлэх арга хэмжээ.

А. 2-р хүснэгт - Орон зайн өгөгдлийн дэд сангийн давхаргын атрибутын агуулга

А.2.1 Өгөгдлийн багц – Газар ашиглалтын одоогийн байдал (Existing land use)

А.2.1.1 Биет төрлийн нэр: Газар ашиглалтын объект (Existing land use object)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Геометр /Geometry/	ГМ_Олон талт гадаргуу GM_MultiSurface	-	-	Орон зайн объектын геометрийн дүрслэл.
2	Дотоод танигч /Local id/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Тухайн өгөгдлийг хариуцагч эрх бүхий этгээдийн үүсгэж өгсөн танигч, тоо болон үсгийг агуулсан давтагдашгүй дугаар байна.
3	Нэрийн талбар /Name space/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	100	Өгөгдлийн нэр эсвэл өгөгдөл хариуцагч эрх бүхий байгууллагын нэр.
4	Танигчийн хувилбар /Version id/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектын одоогийн үйлчилж буй танигчийн хувилбар. Дотоод танигч шинэчлэгдсэн тохиолдолд хэд дэх эсвэл хэзээний хувилбар болохыг илэрхийлэгч үзүүлэлт бөгөөд дэс дугаар эсвэл огноо хэлбэрээр бүртгэнэ.
5	Мэдээлэл бүртгэсэн хугацаа /Begin lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд оруулсан эсвэл өөрчлөлт хийсэн хувилбарын огноо, цаг.
6	Мэдээлэл шинэчилсэн, дуусгавар болсон хугацаа /End lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд нөхөн оруулсан эсвэл дуусгавар болсон хувилбарын огноо, цаг.
7	Хүчинтэй хугацаа /Valid from/	Огноо /Date/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулж ашиглаж эхэлсэн хугацаа.

8	Хүчингүй болох хугацаа /Valid to/	Огноо /Date/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулж ашиглаж дууссан хугацаа.
9	Талбай /Area/	Хэмжээс /Measure/	Бутархай тоо /Decimal/	20	Газар ашиглалтын нэгжийн талбайн хэмжээ.
10	Хувь /Percentage/	Бүхэл тоо /Integer/	Бүхэл тоо /Integer/	10	Энэ тодорхой хэсгийг бүрхэх газар ашиглалтын объектын эзлэх хувь.
11	Газрын нэгдмэл сан /Unified land territory/	«Газрын нэгдмэл сан» «Unified land territory»	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн үндсэн, дэд, дэлгэрэнгүй ангиллын газрын байршил, хил зааг, түүнд хамаарах тоо, хэмжээг тодорхойлох цогц үйл ажиллагаа хамаарна.
12	Ажиглалт, судалгааны огноо /Observation date/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Зураглалтай холбоотой ажиглалт, судалгааны огноо. Энэ нь агаарын болон хиймэл дагуулын зураглалын эсвэл хээрийн судалгааны огноо байж болно. Мэдээллийн сангийн бүх объект нь ижил цаг хугацаанд бүрдүүлэгдсэн байх боломжгүй байдаг.
13	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж /Administrative unit/	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн дэд ангилал /Administrative unit sub class value/	-	-	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн сум, дүүргийн ангилал. Administrative unit sub class value - кодын жагсаалтын утгаас авч ашиглана.

A.2.1.2 Өгөгдөл төрлийн нэр: Газрын нэгдмэл сан (Unified land territory)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын утга 1 /Unified land territory type1/	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 1 /Classification level value1/	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн үндсэн ангиллыг авна. Classification level value1-ийн ангиллын утгуудаас авна.
2	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын утга 2 /Unified land territory type2/	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 2 /Classification level value2/	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн дэд ангиллыг /зориулалтаар/ авна. Classification level value2-ийн ангиллын утгуудаас авна.
3	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын утга 3 /Unified land territory type3/	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 3 /Classification level value3/	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын дэлгэрэнгүй ангилал/газар ашиглалтын зориулалтыг авна. Classification level value3-ийн ангиллын утгуудаас авна.
4	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын утга 4 /Unified land territory type4/	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 4 /Classification level value4/	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын дэлгэрэнгүй ангилал /газар ашиглалтын зориулалтын “Хот тосгон, бусад суурин газрын газар ашиглалтын зориулалт”-ын ангиллын үйл ажиллагааны чиглэлийн ангиллыг авна. Classification level value4-ийн

					ангиллын утгуудаас авна.
--	--	--	--	--	--------------------------

A.2.2 Өгөгдлийн багц - Газар ашиглалтын растер хэлбэр (Gridded land use)

A.2.2.1 Биет төрлийн нэр: Газар ашиглалтын растер хэлбэр (Existing land use grid)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Геометр /Geometry/	ГМ_Олон талт гадаргуу /GM_MultiSurface/	-	-	Орон зайн объектын геометрийн дүрслэл.
2	Дотоод танигч /Local id/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Тухайн өгөгдлийг хариуцагч эрх бүхий этгээдийн үүсгэж өгсөн танигч, тоо болон үсгийг агуулсан давтагдашгүй дугаар байна.
3	Нэрийн талбар /Name space/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	100	Өгөгдлийн нэр эсвэл өгөгдөл хариуцагч эрх бүхий байгууллагын нэр.
4	Танигчийн хувилбар /Version id/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектын одоогийн үйлчилж буй танигчийн хувилбар. Дотоод танигч шинэчлэгдсэн тохиолдолд хэд дэх эсвэл хэзээний хувилбар болохыг илэрхийлэгч үзүүлэлт бөгөөд дэс дугаар эсвэл огноо хэлбэрээр бүртгэнэ.
5	Мэдээлэл бүртгэсэн хугацаа /Begin lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд оруулсан эсвэл өөрчлөлт хийсэн хувилбарын огноо, цаг.
6	Мэдээлэл шинэчилсэн, дуусгавар болсон хугацаа /End lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд нөхөн оруулсан эсвэл дуусгавар болсон хувилбарын огноо, цаг.
7	Хүчинтэй хугацаа /Valid from/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулж ашиглаж эхэлсэн хугацаа.
8	Хүчингүй болох хугацаа /Valid to/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулж ашиглаж дууссан хугацаа.
9	Нэр /Name/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	150	Газар ашиглалтын нэр.
10	Өргөтгөл /Extent/	Оронзайн хамрах хүрээ /EX_Extent/	-	-	Өгөгдлийн багц хэмжээг агуулна. Газар ашиглалтын орон зай, цаг хугацаа эсвэл орон зайд тодорхойлж болно.

					Багц өгөгдлийн өргөтгөлийг агуулна.
11	Давхаргын функц /Coverage function/	«Давхаргын функц» «Coverage function»	-	-	Домэйний давхаргын байршил дахь цар хүрээний утгыг хэрхэн хүлээн авах тухай тайлбар.
12	Домэйний багц /Domain set/	Бүх төрөл /Any/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Координатын нэр томъёог тайлбарласан давхаргын домэйний хэлбэр.
13	Утгын багц /Range Set/	Бүх төрөл /Any/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Давхаргын домэйний элементүүдтэй давхаргын үүргээр холбогдсон биет атрибутын утгын багц.
14	Мета-өгөгдөл /Meta data/	Бүх төрөл /Any/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Давхаргын нарийвчилсан мета өгөгдлийн хэрэглээ.
15	Цар хүрээний төрөл /Range type/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	100	Утгын цар хүрээний бүтцийн тайлбар.

А.2.3 Өгөгдлийн багц - Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө (Planned land use)

А.2.3.1 Биет төрлийн нэр: Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт (Land use plan)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөлт /Land use plan/	ГМ_Олон талт гадаргуу /GM_MultiSurface/	-	-	Орон зайн объектын геометрийн дүрслэл.
2	Дотоод танигч /Local id/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Тухайн өгөгдлийг хариуцагч эрх бүхий этгээдийн үүсгэж өгсөн танигч, тоо болон үсгийг агуулсан давтагдашгүй дугаар байна.
3	Нэрийн талбар /Name space/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	100	Өгөгдлийн нэр эсвэл өгөгдөл хариуцагч эрх бүхий байгууллагын нэр.
4	Танигчийн хувилбар /Version id/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектын одоогийн үйлчилж буй танигчийн хувилбар. Дотоод танигч шинэчлэгдсэн тохиолдолд хэд дэх эсвэл хэзээний хувилбар болохыг илэрхийлэгч үзүүлэлт бөгөөд дэс дугаар эсвэл огноо хэлбэрээр бүртгэнэ.
5	Мэдээлэл бүртгэсэн хугацаа /Begin lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд оруулсан эсвэл өөрчлөлт хийсэн хувилбарын огноо, цаг.

6	Мэдээлэл шинэчилсэн, дуусгавар болсон хугацаа /End lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд нөхөн оруулсан эсвэл дуусгавар болсон хувилбарын огноо, цаг.
7	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний түвшин /Level of spatial plan/	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний түвшний ангилал /Level of spatial plan value/	-	-	Газрын тухай хууль, хот байгуулалтын тухай хууль болон бусад хууль тогтоомжид заасан газар зохион байгуулалт, хот төлөвлөлтийн баримт бичгийн төрөл. Level of spatial plan value-ийн ангиллын утгуудаас авна.
8	Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээ /Planned land management actions/	Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээний төрөл /Planned land management actions value/	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн ангилал өөрчлөх, газрыг үр ашигтай, зохистой ашиглах, газар зохион байгуулалт хийх арга хэмжээ. Planned land management actions value-ийн ангиллын утгуудаас авна.
9	Газрыг нөхөн сэргээх, хамгаалах арга хэмжээ /Restoration and rehabilitation actions/	Газрыг нөхөн сэргээх, хамгаалах арга хэмжээний ангилал /Restoration and rehabilitation actions value/	-	-	Газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх, газрын эдийн засгийн чадавх, нөөцийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ. Restoration and rehabilitation actions value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
10	Газрын эрх олгох арга хэмжээ /Planned land titling actions/	Газрын эрх олгох арга хэмжээний ангилал /Planned land titling actions value/	-	-	Газрыг иргэн, хуулийн этгээдэд эзэмшүүлэх, ашиглуулах, өмчлүүлэх арга хэмжээ. Planned land titling actions value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
11	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж /Administrative unit/	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн дэд ангилал /Administrative unit sub class value/	-	-	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн сум, дүүргийн ангилал. Administrative unit sub class value - кодын жаргаалтын утгаас авч ашиглана.
12	Тогтоол /Ordinance/	«Тогтоол, шийдвэр» «Ordinance value»	-	-	Холбогдох тогтоолын талаарх лавлагаа. Ordinance value өгөгдөл төрлөөс авна.
13	Төлөвлөгөөний төслийн үе шат /Planning phase/	Төлөвлөгөөний төслийн үе шатны ангилал /Planning phase value/	-	-	Төлөвлөгөө боловсруулах, баталгаажуулах, хэрэгжүүлэх үе шат, явцын төлөв. Planning phase value- ийн ангиллын утгуудаас авна.

A.2.3.2 Өгөгдөл төрлийн нэр: Тогтоол, шийдвэр (Ordinance value)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Тогтоолын баримт бичгийн огноо /Ordinance date/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	20	Тогтоолын баримт бичигтэй холбоотой огноо.
2	Төлөвлөлтийн баримт бичгийн нэр /Ordinance name/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Төлөвлөлтийн тогтоолын баримт бичгийн нэр.
3	Тогтоолын баримт бичгийн үндэслэл /Ordinance reference/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Тогтоолын баримт бичгийн үндэслэл. Түүнтэй холбоотой лавлагаа.

А.2.3.3 Биет төрлийн нэр: Нэмэлт зохицуулалт (Supplementary regulation)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Геометр /Geometry/	ГМ_Объект /GM_Object/	-	-	Орон зайн геометрийн дүрслэл.
2	Дотоод танигч /Local id/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Тухайн өгөгдлийг хариуцагч эрх бүхий этгээдийн үүсгэж өгсөн танигч, тоо болон үсгийг агуулсан давтагдашгүй дугаар байна.
3	Нэрийн талбар /Name space/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	100	Өгөгдлийн нэр эсвэл өгөгдөл хариуцагч эрх бүхий байгууллагын нэр.
4	Танигчийн хувилбар /Version id/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектын одоогийн үйлчилж буй танигчийн хувилбар. Дотоод танигч шинэчлэгдсэн тохиолдолд хэд дэх эсвэл хэзээний хувилбар болохыг илэрхийлэгч үзүүлэлт бөгөөд дэс дугаар эсвэл огноо хэлбэрээр бүртгэнэ.
5	Мэдээлэл бүртгэсэн хугацаа /Begin lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд оруулсан эсвэл өөрчлөлт хийсэн хувилбарын огноо, цаг.
6	Мэдээлэл шинэчилсэн, дуусгавар болсон хугацаа /End lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд нөхөн оруулсан эсвэл дуусгавар болсон хувилбарын огноо, цаг.
7	Хүчинтэй хугацаа /Valid from/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулж ашиглаж эхэлсэн хугацаа.

8	Хүчингүй болох хугацаа /Valid to/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулж ашиглаж дууссан хугацаа.
9	Нэмэлт зохицуулалт 1 /Supplementary regulation1/	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 1 /Supplementary regulation value1/	-	-	Хориглох, хязгаарлах газар ашиглалтын төрлүүд. Supplementary regulation value1-ийн ангиллын утгуудаас авна.
10	Нэмэлт зохицуулалт 2 /Supplementary regulation2/	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 2 /Supplementary regulation value2/	-	-	Бүсийн нэмэлт зохицуулалтын дэд ангиллууд. Жишээ: Барилгын өндрийн зохицуулалт гэх мэт. Supplementary regulation value2-ийн ангиллын утгуудаас авна.
11	Нэмэлт зохицуулалт 3 /Supplementary regulation3/	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 3 /Supplementary regulation value3/	-	-	Бүсийн нэмэлт зохицуулалт. Supplementary regulation value3-ийн ангиллын утгуудаас авна.
12	Нэмэлт зохицуулалт 4 /Supplementary regulation4/	Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 4 /Supplementary regulation value4/	-	-	Бүсийн нэмэлт зохицуулалтын дэлгэрэнгүй ангилал. Supplementary regulation value4-ийн ангиллын утгуудаас авна.
13	Бусад төлөвлөгөөнөөс авсан /Inherited from other plans/	Логик /Boolean/	Логик /Boolean/	5	Нэмэлт зохицуулалтыг бусад төлөвлөгөөнөөс шилжүүлж авсан төлөвлөлтийг заана.

А.2.3.4 Биет төрлийн нэр: Газар ашиглалтын төлөвлөлтийн бүс (Land use plan zone)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Геометр /Geometry/	ГМ_Олон талт гадаргуу /GM_MultiSurface/	-	-	Бүсийн элементийн геометр.
2	Дотоод танигч /Local id/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Тухайн өгөгдлийг хариуцагч эрх бүхий этгээдийн үүсгэж өгсөн танигч, тоо болон үсгийг агуулсан давтагдашгүй дугаар байна.
3	Нэрийн талбар /Name space/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	100	Өгөгдлийн нэр эсвэл өгөгдөл хариуцагч эрх бүхий байгууллагын нэр.
4	Танигчийн хувилбар /Version id/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектын одоогийн үйлчилж буй танигчийн хувилбар. Дотоод танигч шинэчлэгдсэн тохиолдолд хэд дэх эсвэл хэзээний

					хувилбар болохыг илэрхийлэгч үзүүлэлт бөгөөд дэс дугаар эсвэл огноо хэлбэрээр бүртгэнэ.
5	Мэдээлэл бүртгэсэн хугацаа /Begin lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд оруулсан эсвэл өөрчлөлт хийсэн хувилбарын огноо, цаг.
6	Мэдээлэл шинэчилсэн, дуусгавар болсон хугацаа /End lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд нөхөн оруулсан эсвэл дуусгавар болсон хувилбарын огноо, цаг.
8	Хүчинтэй хугацаа /Valid from/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулан ашиглаж эхэлсэн хугацаа.
9	Хүчингүй болох хугацаа /Valid to/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулан ашиглаж дууссан хугацаа.
10	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүс /Land use plan zone class/	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүсийн ангилал /Land use plan zone class value/	-	-	Газар ашиглалтын өөр өөр чиг үүрэг, шаардлага бүхий 1 буюу түүнээс дээш дэд бүсүүдийг дотроо агуулсан бүс газар. Land use plan zone class value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
11	Төлөвлөлтийн дэд бүс /Land use plan subzone/	Төлөвлөлтийн дэд бүсийн ангилал /Land use plan subzone class value/	-	-	Бүсийн хил зааг доторх газар ашиглалтын тодорхой чиг үүрэг, шаардлага бүхий төлөвлөлтийн ерөнхий бүсэд хамаарах нэгж дэд бүсийг Land use plan subzone class value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
12	Газрын нэгдмэл сан /Unified land territory/	«Газрын нэгдмэл сан» «Unified land territory»	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн дэлгэрэнгүй ангилал /газар ашиглалтын зориулалт/ хамаарна. Төлөвлөлтөд хамаарах газрын харгалзах нэгдмэл сангийн утгыг тавина. Unified land territory-ийн ангиллын утгуудаас авна.
13	Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээ /Land management and administration actions/	Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээний төрөл /Land management and administration actions value/	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн ангилал өөрчлөх, газрыг үр ашигтай, зохистой ашиглах, газар зохион байгуулалт хийх арга хэмжээ. Land management and administration actions Value-ийн ангиллын утгуудаас авна.
14	Газрыг нөхөн сэргээх, хамгаалах	Газрыг нөхөн сэргээх,	-	-	Газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх,

	арга хэмжээ /Restoration and rehabilitation actions/	хамгаалах арга хэмжээний ангилал /Restoration and rehabilitation actions value/			газрын эдийн засгийн чадавх, нөөцийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ. Restoration and rehabilitation actions value-ийн ангиллын утгуудаас авна.
15	Газрын эрх олгох арга хэмжээ /Planned land titling actions/	Газрын эрх олгох арга хэмжээний ангилал /Planned land titling actions value/	-	-	Газрыг иргэн, хуулийн этгээдэд эзэмшүүлэх, ашиглуулах, өмчлүүлэх арга хэмжээ.
16	Бүсийн зохицуулалт, шаардлага 1 /Zoning regulation and rules 1/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Хориглох, хязгаарлах газар ашиглалтын төрлүүд.
17	Бүсийн зохицуулалт, шаардлага 2 /Zoning regulation and rules 2/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Бүсийн нэмэлт зохицуулалт. Жишээ: Барилгын өндрийн зохицуулалт гэх мэт.
18	Бүсийн зохицуулалт, шаардлага 3 /Zoning regulation and rules 3/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Бүсийн нэмэлт зохицуулалт.
19	Төлөвлөгөөний төслийн үе шат /Planning phase/	Төлөвлөгөөний төслийн үе шатны ангилал /Planning phase value/	-	-	Төлөвлөгөө боловсруулах, баталгаажуулах, хэрэгжүүлэх үе шат, явцын төлөв. Planning phase value -ийн ангиллын утгуудаас авна.

A.2.3.5 Биет төрлийн нэр: Төлөвлөлтийн арга хэмжээ (Land management actions)

Д/д	Атрибут	Талбарт оруулах утга	Утгын төрөл	Тэмдэгтийн урт	Тодорхойлолт
1	Геометр /Geometry/	ГМ_Олон талт гадаргуу /GM_MultiSurface/	-	-	Геометр хэмжээсийг оруулна.
2	Дотоод танигч /Local id/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Тухайн өгөгдлийг хариуцагч эрх бүхий этгээдийн үүсгэж өгсөн танигч, тоо болон үсгийг агуулсан давтагдашгүй дугаар байна.
3	Нэрийн талбар /Name space/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	100	Өгөгдлийн нэр эсвэл өгөгдөл хариуцагч эрх бүхий байгууллагын нэр.
4	Танигчийн хувилбар /Version id/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектын одоогийн үйлчилж буй танигчийн хувилбар. Дотоод танигч шинэчлэгдсэн тохиолдолд хэд дэх эсвэл хэзээний хувилбар болохыг илэрхийлэгч үзүүлэлт бөгөөд дэс дугаар эсвэл огноо хэлбэрээр бүртгэнэ.

5	Мэдээлэл бүртгэсэн хугацаа /Begin lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд оруулсан эсвэл өөрчлөлт хийсэн хувилбарын огноо, цаг.
6	Мэдээлэл шинэчилсэн, дуусгавар болсон хугацаа /End lifespan version/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Орон зайн объектыг орон зайн өгөгдлийн санд нөхөн оруулсан эсвэл дуусгавар болсон хувилбарын огноо, цаг.
7	Хүчинтэй хугацаа /Valid from/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулан ашиглаж эхэлсэн хугацаа.
8	Хүчингүй болох хугацаа /Valid to/	Огноо /Date time/	Огноо /Date time/	25	Газар ашиглалтын өгөгдөл оруулан ашиглаж дууссан хугацаа.
9	Нэгж талбарын дугаар /Parcel ID/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	50	Төлөвлөлтийн нэгж талбарын дугаар.
10	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж /Administrative unit sub class/	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн дэд ангилал /Administrative unit sub class value/	-	-	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн сум, дүүргийн ангилал. Administrative unit sub class value - кодын жагсаалтын утгаас авч ашиглана.
11	Газрын нэр /Geographical name/	«Газар зүйн нэр» «Geographical name»	-	-	Газрын нэр, албан ёсны хаяг байршлыг тавина. Газар зүйн нэрийн өгөгдлийн үзүүлэлтийн стандартаас авна.
12	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүс /Land use plan zone class/	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүсийн ангилал /Land use plan zone class value/	-	-	Газар ашиглалтын өөр өөр чиг үүрэг, шаардлага бүхий 1 буюу түүнээс дээш дэд бүсүүдийг дотроо агуулсан бүс газрыг Land use plan zone class value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
13	Төлөвлөлтийн дэд бүс /Land use plan subzone class/	Төлөвлөлтийн дэд бүсийн ангилал /Land use plan subzone class value/	-	-	Бүсийн хил зааг доторх газар ашиглалтын тодорхой чиг үүрэг, шаардлага бүхий төлөвлөлтийн ерөнхий бүсэд хамаарах нэгж дэд бүсийг Land use plan subzone class value -ийн ангиллын утгуудаас авна.
14	Газрын нэгдмэл сан /Unified land territory/	«Газрын нэгдмэл сан» «Unified land territory»	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн дэлгэрэнгүй ангилал /газар ашиглалтын зориулалт/ хамаарна. Төлөвлөлтөд хамаарах газрын

					харгалзах нэгдмэл сангийн утгыг тавина. Unified land territory өгөгдөл төрлөөс авна.
15	Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээний төрөл /Land management and administration actions value/	Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээний төрөл /Land management and administration actions value/	-	-	Газрын нэгдмэл сангийн ангилал өөрчлөх, газрыг үр ашигтай, зохистой ашиглах, газар зохион байгуулалт хийх арга хэмжээ Plan land man and admin actions value - ийн ангиллын утгуудаас авна.
16	Газрыг нөхөн сэргээх, хамгаалах арга хэмжээ /Restoration and rehabilitation actions/	Газрыг нөхөн сэргээх, хамгаалах арга хэмжээний ангилал /Restoration and rehabilitation actions value/	-	-	Газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх, газрын эдийн засгийн чадавх, нөөцийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ. Restoration and rehabilitation actions value-ийн ангиллын утгуудаас авна.
17	Газрын эрх олгох арга хэмжээ /Planned land titling actions/	Газрын эрх олгох арга хэмжээний ангилал /Planned land titling actions value/	-	-	Газрыг иргэн, хуулийн этгээдэд эзэмшүүлэх, ашиглуулах, өмчлүүлэх арга хэмжээ. Planned land titling actions value-ийн ангиллын утгуудаас авна.
18	Одоогийн түвшин /Current level/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Одоогийн түвшин.
19	Хүрэх түвшин /Planned level/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Төлөвлөлтийн хугацаанд хүрэх түвшний мэдээлэл.
20	Хэрэгжүүлэх хугацаа /Implementation period/	Хэмжээс /Measure/	Бүхэл тоо /Integer/	25	Хэрэгжүүлэх хугацаа.
21	Хариуцах эзэн /Subject/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	200	Тухайн арга хэмжээг зохион байгуулах, гүйцэтгэх этгээд.
22	Зураг төсөл боловсруулсан /Planner/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	Тэмдэгтийн мөр /Character string/	20	Зураг гүйцэтгэсэн этгээдийн нэр.
23	Төлөвлөгөөний төслийн үе шат /Planning phase/	Төлөвлөгөөний төслийн үе шатны ангилал /Planning phase value/	-	-	Төлөвлөгөө боловсруулах, баталгаажуулах, хэрэгжүүлэх үе шат, явцын төлөв. Planning phase value- ийн ангиллын утгуудаас авна.

В хавсралт
(норматив)

Кодын жагсаалт

В.1 Өгөгдлийн багц - Газар ашиглалтын одоогийн байдал (Existing land use)

В.1.1 Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 1 - Classification level value1

Д/д	Үндсэн ангилал	Үндсэн ангиллын код	Тодорхойлолт
1	Хөдөө аж ахуйн газар /agriculturalLand/	1	Хөдөө аж ахуйн газар.
2	Хот, тосгон, бусад суурин газар /landOfCitiesVillagesAndOtherSettlements/	2	Хот, тосгон, бусад суурин газар.
3	Зам, шугам сүлжээний газар /landOfRoadsAndNetworks/	3	Зам, шугам сүлжээний газар.
4	Ойн сан бүхий газар /landWithForestResources/	4	Ойн сан бүхий газар.
5	Усны сан бүхий газар /landWithWaterResources/	5	Усны сан бүхий газар.
6	Улсын тусгай хэрэгцээний газар /landForSpecialNeeds/	6	Улсын тусгай хэрэгцээний газар.

В.1.2 Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 2 - Classification level value2

Д/д	Ангиллын түвшин 2	Ангиллын түвшин 2	Ангиллын түвшин 1
1	11	Бэлчээр	Хөдөө аж ахуйн газар /agriculturalLand/
2	12	Хадлан	
3	13	Тариалан	
4	14	Атаршсан газар	
5	15	Хөдөө аж ахуйн барилга байгууламжийн дэвсгэр газар	
6	16	Ашиглахад тохиромжгүй газар	Хот, тосгон, бусад суурин газар /landOfCities, VillagesAndOtherSettlements/
7	21	Барилга, байгууламжийн доорх газар	
8	22	Суурьшлын газар	
9	23	Үйлдвэрийн газар	
10	24	Уурхайн газар	
11	25	Амралт, аялал жуулчлалын газар	
12	26	Нийтийн эзэмшлийн газар	
13	31	Авто зам, авто тээврийн зориулалтын газар	

14	32	Төмөр замын газар	Зам, шугам сүлжээний газар /landOfRoadsAndNetworks/
15	33	Агаарын тээвэр	
16	34	Усан замын тээвэр	
17	35	Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламж	
18	36	Ус хангамж, ариутгах татуурга	
19	37	Дулаан, хий дамжуулах барилга байгууламж	
20	38	Харилцаа, холбооны барилга байгууламж	Ойн сан бүхий газар /landWithForestResources/
21	41	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	
22	42	Ойн сангийн бусад газар	
23	43	Ой тэлэн ургах боломжийг хангахуйц газар	
24	51	Мөрөн, гол, горхи	Усны сан бүхий газар /landWithWaterResources/
25	52	Булаг, шанд	
26	53	Нуур, цөөрөм, тойром	
27	54	Мөнх цас, мөсөн гол	
28	61	Улсын тусгай хамгаалалттай газар	Улсын тусгай хэрэгцээний газар /landForSpecialNeeds/
29	62	Улсын хилийн зурвас газар	
30	63	Улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар	
31	64	Гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газар, олон улсын байгууллагын төлөөлөгчийн газарт олгосон газар	
32	65	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	
33	66	Аймаг дундын отрын бэлчээр	
34	67	Улсын тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай	
35	68	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу хайгуулын зориулалтаар ашиглах газрын тосны гэрээт талбай	
36	69	Чөлөөт бүсийн газар	
37	70	Цөмийн төхөөрөмж барих, ашиглах зориулалтаар олгосон газар	
38	71	Бичил уурхайн зориулалтаар олгосон газар	
39	72	Хилийн боомтын бүс	
40	73	Үндэсний хэмжээний томоохон бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх газар	
41	74	Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж барих газар	

В.1.3 Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 3 - Classification level value3

Д/д	Ангиллын түвшин 3-ийн код	Ангиллын түвшин 3	Ангиллын түвшин 2	Үндсэн ангилал			
1	1101	Өвөл-хаврын	Бэлчээр	Хөдөө аж ахуйн газар /agriculturalLand/			
2	1102	Зун-намрын					
3	1103	Сум дундын отрын /сумын нөөц бэлчээр/					
4	1104	Ашиглалтгүй бэлчээр /алслагдсан, бартаа ихтэй/					
5	1201	Аймгийн тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай	Хадлан				
6	1202	Сумын тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай					
7	1203	Багийн тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай					
8	1204	Хот айлын тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай					
9	1205	Малчин өрхийн тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай					
10	1301	Үр тариа	Тариалан				
11	1302	Төмс, хүнсний ногоо					
12	1303	Тэжээлийн ургамал					
13	1304	Техникийн ургамал					
14	1305	Жимс, жимсгэнэ					
15	1306	Тосны ургамал					
16	1307	Эмийн ургамал					
17	1308	Гоёлын ургамал					
18	1309	Цайны ургамал					
19	1310	Мөөг					
20	1311	Самар					
21	1312	Усалгааны зориулалттай байгууламж					
22	1401	Атаршсан газар	Атаршсан газар				Хөдөө аж ахуйн барилга байгууламжийн дэвсгэр газар
23	1501	Өвөлжөө					
24	1502	Хаваржаа					
25	1503	Бэлчээр дэх уст цэг					
26	1504	Хүлэмж, дарлага					
27	1505	Зоорь, ХАА-н бүтээгдэхүүн хадгалах газар					
28	1506	Хөдөө аж ахуйн шинжлэх ухааны сорилт, туршилтын газар					
29	1501	Мал аж ахуй					
30	1502	Фермийн аж ахуй					
31	1503	Мах, махан бүтээгдэхүүн бэлтгэх, хадгалах					
32	1504	Малын гаралтай бусад бүтээгдэхүүн, түүхий эд бэлтгэх, боловсруулах, хадгалах					
33	1505	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн бэлтгэх, хадгалах					
34	1506	Ноос, ноолуур бэлтгэх, боловсруулах, хадгалах					

35	1507	Арьс, арьсан бүтээгдэхүүн бэлтгэх, хадгалах		
36	1508	Гахайн аж ахуй		
37	1509	Зөгийн аж ахуй		
38	1510	Шавжийн аж ахуй		
39	1511	Гэрийн тэжээвэр амьтдын аж ахуй		
40	1512	Загасны аж ахуй		
41	1513	Зэрлэг амьтны аж ахуй		
42	1514	Шувууны аж ахуй		
43	1515	Амьтны гаралтай бусад бүтээгдэхүүн, түүхий эд бэлтгэх, боловсруулах, хадгалах		
44	1516	Үр тариа боловсруулах үйлдвэр, бусад дагалдах аж ахуй		
45	1517	Техникийн ургамал боловсруулах үйлдвэр, бусад дагалдах аж ахуй		
46	1518	Төмс, хүнсний ногоо боловсруулах үйлдвэр, бусад дагалдах аж ахуй		
47	1519	Тосны ургамал боловсруулах үйлдвэр, бусад дагалдах аж ахуй		
48	1520	Тэжээлийн ургамал боловсруулах үйлдвэр, бусад дагалдах аж ахуй		
49	1521	Жимс жимсгэнэ боловсруулах үйлдвэр, бусад дагалдах аж ахуй		
50	1601	Элсэн манхан, элсэрхэг газар	Ашиглахад тохиромжгүй газар	
51	1602	Хад асга, шал сайр		
52	1603	Ургамлан бүрхэвчгүй нүцгэн газар		
53	2101	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	Барилга, байгууламжийн доорх газар	Хот, тосгон, бусад суурин газар /LandOfCities, VillagesAndOtherSettlements /
54	2102	Оффис, албан байгууллага		
55	2103	Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар		
56	2104	Боловсролын байгууллага		
57	2105	Эрүүл мэндийн байгууллага		
58	2106	Асрамжийн газар		
59	2107	Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ		
60	2108	Нийтийн үйлчилгээ		
61	2109	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ		
62	2110	Сүм, хийд, шашны байгууллага		
63	2111	Зочид буудал, олон нийтийн газар		
64	2112	Бөөний болон жижиглэнгийн худалдааны төв, цогцолбор		
65	2113	Нефть, хийн бүтээгдэхүүний агуулах		
66	2114	Шатахуун түгээх станц		
67	2115	Засвар үйлчилгээ		
68	2116	Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага		

MNS 6925-4 : 2021

69	2201	Нийтийн орон сууц	Суурьшлын газар	
70	2202	Амины орон сууц		
71	2203	Үйлчилгээтэй орон сууц		
72	2204	Гэр бүлийн хэрэгцээний зуслангийн газар		
73	2205	Гэр, орон сууцны хашааны газар		
74	2206	Гэр бүлийн хэрэгцээнийхээс бусад зуслангийн газар		
75	2301	Химийн бодис, резин, хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Үйлдвэрийн газар	
76	2302	Газрын тос, нүүрсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл		
77	2303	Металл үйлдвэрлэл		
78	2304	Машин механизм, түүний эд ангийн үйлдвэрлэл		
79	2305	Аюултай хог хаягдлын үйлдвэрлэл		
80	2306	Хог хаягдлын үйлдвэрлэл		
81	2307	Тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл		
82	2308	Барилгын материал үйлдвэрлэл		
83	2309	Хүнсний үйлдвэрлэл		
84	2310	Нэхмэл эдлэл, хувцас, арьсан эдлэлийн үйлдвэрлэл		
85	2311	Цаас, цаасан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	Уурхайн газар	
86	2312	Мод, модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл		
87	2401	Металл ашигт малтмалын олборлолт		
88	2402	Металл бус ашигт малтмалын олборлолт		
89	2403	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт		
90	2404	Байгалийн түлш олборлолт		
91	2501	Оршуулгын газар	Нийтийн эзэмшлийн газар	
92	2502	Хог хаягдлын цэг		
93	2503	Ус түгээх цэг		
94	2504	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай		
95	2505	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар		
96	2506	Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар		
97	2601	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	Амралт, аялал жуулчлалын газар	
98	2602	Амралтын газар		
99	2603	Аялал жуулчлалын бааз		
100	3101	Олон улсын чанартай авто зам	Авто зам, авто тээврийн зориулалтын газар	Зам, шугам сүлжээний газар /landOfRoadsAndNetworks/
101	3102	Улсын чанартай авто зам		
102	3103	Орон нутгийн чанартай авто зам		
103	3104	Авто замын барилга байгууламжийн доорх газар		

104	3105	Замын хөдөлгөөнийг зохицуулах болон хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах зориулалттай төхөөрөмжийн доорх газар		
105	3106	Авто замын зурвас газарт байгаа төлбөр авах цэг		
106	3107	Авто зогсоол		
107	3108	Автозамын шалган нэвтрүүлэх болон хяналтын цэг		
108	3109	Олон улсын, улсын, орон нутгийн чанартай автозамын тээврийн хэрэгслийн түр зогсоолын талбай		
109	3110	Унадаг дугуйн зам		
110	3111	Явган хүний зам		
111	3112	Ачааны автомашины терминал		
112	3113	Автобусны гараж, тоног төхөөрөмж		
113	3114	Авто бааз		
114	3201	Төмөр замын барилга, байгууламж		Төмөр замын газар
115	3202	Төмөр замын шугамын талбай		
116	3203	Салбар замын талбай		
117	3204	Төмөр замын гарам		
118	3205	Төмөр замын зурвас газар		
119	3206	Төмөр замын аюултай бүс		
120	3207	Төмөр замын аюулгүйн бүс		
121	3208	Өртөө, зөрлөг барилга, байгууламжийн талбай		
122	3301	Нисэх буудал	Агаарын тээвэр	
123	3302	Нисэх буудлын аюулгүйн бүс		
124	3401	Усан замын тээврийн хэрэгслийн зогсоол	Усан замын тээвэр	
125	3501	Цахилгаан эрчим хүчний барилга байгууламж	Цахилгаан, эрчим хүчний байгууламж	
126	3502	Цахилгаан, эрчим хүч дамжуулах шугам		
127	3601	Ус дамжуулах хоолой	Ус хангамж, ариутгах татуурга	
128	3602	Ус хангамжийн барилга байгууламж		
129	3603	Ариутгах татуурга		
130	3701	Дулаан, хий дамжуулах шугам	Дулаан, хий дамжуулах барилга байгууламж	
131	3702	Дулаан, хий дамжуулах байгууламж		
132	3801	Харилцаа, холбооны байгууламж	Харилцаа, холбооны барилга байгууламж	
133	3802	Харилцаа холбооны шугам		
134	4101	Ой, модоор бүрхэгдсэн газар	Ой модоор бүрхэгдсэн газар	Ойн сан бүхий газар /landWithForestResources/
135	4102	Заган ойгоор бүрхэгдсэн газар		
136	4103	Таримал ой		
137	4104	Мод үржүүлгийн газар		
138	4201	Модыг нь огтолсон талбай	Ойн сангийн бусад газар	
139	4202	Ойн цоорхой		

MNS 6925-4 : 2021

140	4203	Ойн зурвас		
141	4301	Ой тэлэн ургах боломжийг хангахуйц газар	Ой тэлэн ургах боломжийг хангахуйц газар	
142	5101	Мөрөн, гол, горхи	Мөрөн, гол, горхи	Усны сан бүхий газар /landWithWaterResources/
143	5201	Булаг, шанд	Булаг, шанд	
144	5301	Нуур, тойром	Нуур, цөөрөм, тойром	
145	5302	Хиймэл нуур		
146	5303	Хөв, цөөрөм		
147	5401	Мөнх цас, мөсөн гол	Мөнх цас, мөсөн гол	
148	6101	Дархан цаазат газар	Улсын тусгай хамгаалалттай газар	
149	6102	Байгалийн цогцолбор газар		
150	6103	Байгалийн нөөц газар		
151	6104	Дурсгалт газар		
152	6201	Улсын хилийн зурвас газар	Улсын хилийн зурвас газар	
153	6301	Улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар	Улсын батлан хамгаалах болон аюулгүй байдлыг хангах зориулалтаар олгосон газар	
154	6401	Гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газар, олон улсын байгууллагын төлөөлөгчийн газарт олгосон газар	Гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн болон консулын газар, олон улсын байгууллагын төлөөлөгчийн газарт олгосон газар	
155	6501	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	Шинжлэх ухаан, технологийн сорилт, туршилт болон байгаль орчин, цаг агаарын төлөв байдлын байнгын ажиглалтын талбай	
156	6601	Аймаг дундын отрын бэлчээр	Аймаг дундын отрын бэлчээр	
157	6701	Улсын тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай	Улсын тэжээлийн сангийн хадлангийн талбай	
158	6801	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу хайгуулын зориулалтаар ашиглах газрын тосны гэрээт талбай	Бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу хайгуулын зориулалтаар ашиглах газрын тосны гэрээт талбай	
159	6901	Чөлөөт бүсийн газар	Чөлөөт бүсийн газар	
160	7001	Цөмийн төхөөрөмж барих, ашиглах зориулалтаар олгосон газар	Цөмийн төхөөрөмж барих, ашиглах зориулалтаар олгосон газар	

161	7101	Бичил уурхайн зориулалтаар олгосон газар	Бичил уурхайн зориулалтаар олгосон газар
162	7201	Хилийн боомтын бүс	Хилийн боомтын бүс
163	7301	Үндэсний хэмжээний томоохон бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх газар	Үндэсний хэмжээний томоохон бүтээн байгуулалт, дэд бүтцийн төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх газар
164	7401	Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж барих газар	Аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж барих газар

В.1.4 Газрын нэгдмэл сангийн ангиллын түвшин 4 - Classification level value4

Д/д	Ангиллын түвшин 4-ийн код	Үйл ажиллагааны чиглэл	Ашиглалтын зориулалт	Ангиллын түвшин 2
1	210101	Төрийн байгууллага, албан газрын зайлшгүй хэрэгцээний зориулалт	Төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний байгууллага	Барилга, байгууламжийн доорх газар
2	210102	Төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын зайлшгүй хэрэгцээний зориулалт		
3	210103	Төрийн байгууллагын сургалт, дадлагын талбай, байгууламж		
4	210104	Орон нутгийн захиргааны газар		
5	210201	Зар сурталчилгааны үйлчилгээ	Оффис, албан байгууллага	
6	210202	Шивэх, хувилах, хэвлэх гэх мэт үйлчилгээ		
7	210203	Бизнесийн менежмент, зөвлөх үйлчилгээ		
8	210204	Хөдөлмөр эрхлэлтийн агентлаг		
9	210205	Аж үйлдвэрийн болон худалдааны нийгэмлэг, мэргэжлийн байгууллага, худалдааны нэгдэл		
10	210206	Судалгаа, хөгжил, шалгалтын төвүүд		
11	210207	Зураглал, агаарын судалгааны үйлчилгээ		
12	210208	Цонх, оффисын барилгын цэвэрлэх үйлчилгээ		
13	210209	Халдваргүйжүүлэх, ариутгах үйлчилгээ		
14	210210	Инженерийн үйлчилгээ		
15	210211	Судалгаа, шинжилгээний байгууллага		
16	210212	Компьютерын зөвлөх, программ хангамжийн үйлчилгээ		

MNS 6925-4 : 2021

17	210213	Төлөвлөлт, тээвэрлэлтийн үйлчилгээ	
18	210214	Улс төрийн намын байр	
19	210215	Хууль зүйн үйлчилгээ	
20	210216	Төрийн бус байгууллага	
21	210217	Аялал жуулчлалын товчоо	
22	210301	Одон орон судлалын төв	Соёлын үйл ажиллагаа, үзэсгэлэнгийн газар
23	210302	Номын сан, түрээсийн номын үйлчилгээ	
24	210303	Уран зургийн галерей	
25	210304	Үзэсгэлэнгийн танхим	
26	210305	Амьтны хүрээлэн	
27	210306	Музей	
28	210307	Концерт, дуурь, бүжгэн жүжиг, драмын театр	
29	210308	Кино театр	
30	210309	Задгай кино театр	
31	210401	Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллага	Боловсролын байгууллага
32	210402	Сургуулийн өмнөх боловсролын хувийн байгууллага	
33	210403	Ерөнхий боловсролын сургууль	
34	210404	Хувийн өмчийн ерөнхий боловсролын сургууль	
35	210405	Төрийн өмчит эрдэм шинжилгээний байгууллага, их, дээд сургууль	
36	210406	Боловсролын болон соён гэгээрүүлэх байгууллага	
37	210407	Бусад боловсролын байгууллага	
38	210408	Хувийн өмчит их, дээд сургууль	
39	210501	Эмнэлгийн үйлчилгээ, өрхийн эмнэлэг	Эрүүл мэндийн газар / төрийн болон орон нутгийн өмчит төрөлжсөн мэргэшлийн эмнэлэг, нэгдсэн эмнэлэг/
40	210502	Амбулатори, нэгдсэн эмнэлэг	
41	210503	Мал эмнэлгийн үйлчилгээ	
42	210504	Эмчилгээний сувиллын байгууллага	
43	210505	Эм, эмнэлгийн аюултай хог хаягдлын цэг	
44	210601	Асрамжийн газар	Асрамжийн газар
45	210701	Банк	Санхүү, даатгал, үл хөдлөх хөрөнгийн үйлчилгээ
46	210702	Банк бус санхүүгийн байгууллага	

47	210703	Даатгалын үйлчилгээ		
48	210704	Ломбард		
49	210705	Хөрөнгийн бирж, брокерын пүүс		
50	210706	Үл хөдлөх хөрөнгийн агентлаг		
51	210801	Ресторан	Нийтийн үйлчилгээ	
52	210802	Кафе		
53	210803	Түргэн хоолны газар		
54	210804	Нийтийн хоолны газар		
55	210805	Гоо сайхны салон, үсчин		
56	210806	Угаалга, хуурай цэвэрлэгээ, өнгө сэргээх үйлчилгээ		
57	210807	Хувцас засварлах, өөрчлөх, цэвэрлэх үйлчилгээ		
58	210808	Гутал засвар		
59	210809	Гэрэл зургийн үйлчилгээ		
60	210810	Биеийн тамирын заал, саун		
61	210811	Нийтийн бие засах газар		
62	210901	Ядуусыг хооллодог газар		
63	210902	Орон гэргүй хүмүүсийн хонодог газар	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ	
64	210903	Буяны байгууллага		
65	211001	Сүм, хийд	Сүм, хийд, шашны байгууллага	
66	211002	Шашны байгууллагын албан байр		
67	211003	Шашны сургууль		
68	211101	Таван болон түүнээс дээш одтой	Зочид буудал, зугаа цэнгээний газар	
69	211102	Дөрвөн одтой зочид буудал		
70	211103	Гурван одтой зочид буудал		
71	211104	Гурваас доош одтой зочид буудал		
72	211105	Зугаа цэнгээний газар		
73	211106	Цахим тоглоомын газар		
74	211107	Шөнийн цэнгээний газар, дисконы газар		
75	211108	Бүжгийн танхим		
76	211201	Их дэлгүүр	Бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа төв, цогцолбор	
77	211202	Супермаркет		

MNS 6925-4 : 2021

78	211203	Хүнс барааны зах	
79	211204	Техникийн зах	
80	211205	Технологийн зах	
81	211206	Барилгын материалын /зах, дэлгүүр/	
82	211207	Бөс барааны	
83	211208	Хүнс ба ундааны	
84	211209	Мод болон бусад материалын	
85	211210	Мод /түлш/	
86	211211	Шахмал түлш	
87	211212	Нүүрс /түлш/	
88	211213	Хийн /түлш/	
89	211214	Моторт тээврийн хэрэгсэл ба түгээлт	
90	211215	Эм тариа	
91	211216	Мал, амьтны түүхий эд болон мал амьтдын бөөний худалдаа	
92	211301	Хийн түлш түгээх станц	Нефть, хийн бүтээгдэхүүний агуулах
93	211302	Шатахуун түгээх станц	
94	211303	Нефть, хийн бүтээгдэхүүний агуулах	
95	211304	Цахилгаанаар цэнэглэдэг станц	
96	211401	Шатахуун түгээх станц	Шатахуун түгээх станц
97	211501	Метал хийцийн засвар, үйлчилгээ	Засвар үйлчилгээ
98	211502	Тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ	
99	211503	Моторт тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээ	
100	211504	Цахилгаан хэрэгслийн	
101	211601	Цэргийн анги	Батлан хамгаалах болон хүчний байгууллага
102	211602	Сорилт туршилтын талбай	
103	211603	Шүүх, прокурорын байгууллага	
104	211604	Цагдаагийн газар	
105	211605	Засан хүмүүжүүлэх газар	
106	211606	Хорих анги, шорон	
107	211607	Аврах анги	

108	220101	Нийтийн орон сууц	Нийтийн орон сууц	Суурьшлын газар
109	220201	Амины орон сууц	Амины орон сууц	
110	220301	Үйлчилгээтэй орон сууц	Үйлчилгээтэй орон сууц	
111	220401	Гэр бүлийн хэрэгцээний зуслангийн газар	Гэр бүлийн хэрэгцээний зуслангийн газар	
112	220501	Гэр бүлийн хэрэгцээний газар	Гэр, орон сууцны хашааны газар	
113	220502	Хөдөө аж ахуйтай хашааны газар		
114	220503	Хүлэмжтэй хашааны газар		
115	220504	Ногооны талбайтай хашааны газар		
116	220505	Фермийн аж ахуйтай хашааны газар		
117	220506	Цэцэрлэгжүүлэлт бүхий хашааны газар		
118	220507	Шувууны аж ахуйтай хашааны газар		
119	220508	Ойн аж ахуйтай хашааны газар		
120	220601	Гэр бүлийн хэрэгцээнийхээс бусад зуслангийн газар	Гэр бүлийн хэрэгцээнийхээс бусад зуслангийн газар	
121	230101	Химийн үндсэн бодис үйлдвэрлэл	Химийн бодис, резин, хуванцар бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	Үйлдвэрийн газар
122	230102	Бордоо, азотын холимог нэгдлийн бодис, пестицидийн үйлдвэрлэл		
123	230103	Химийн бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл		
124	230104	Будаг, лакийн үйлдвэрлэл		
125	230105	Ариутгагч бодис, цэвэрлэгээний болон өнгөлгөөний бодисууд		
126	230106	Резинэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл		
127	230107	Хуванцар бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл		
128	230108	Эм, эм бэлдмэл, химийн болон ургамлын гаралтай эмийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл		
129	230201	Коксын зууханд боловсруулсан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	Газрын тос, нүүрсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	
130	230202	Нүүрсний бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл		
131	230203	Газрын тосны бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл		
132	230301	Төмөр болон ган үйлдвэрлэл	Металл үйлдвэрлэл	
133	230302	Метал бүтээгдэхүүн		
134	230303	Төмөр болон гангийн цутгамал үйлдвэрлэл		
135	230304	Төмөрлөг бус металл цутгамал үйлдвэрлэл		

MNS 6925-4 : 2021

136	230305	Төмрийг давтах, дагтаршуулах, цутгах болон ороох, нунтаг металлурги	
137	230306	Цистерн, хадгалах төмөр сав, чингэлгийн үйлдвэрлэл	
138	230307	Төмөр өнгөлөх, боловсруулах үйл ажиллагаа	
139	230308	Бусад металл эдлэл үйлдвэрлэл; металл эдлэл үйлдвэрлэхэд туслах үйл ажиллагаа	
140	230309	Гал тогооны хэрэгсэл, ахуйн багаж хэрэгсэл	
141	230310	Барилгын металл хийцийн үйлдвэрлэл	
142	230311	Метал тавилга эд хогшил	
143	230312	Үнэт болон төмөрлөг бус бусад металлын үйлдвэрлэл	
144	230401	Унадаг дугуй болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тэргэнцэр үйлдвэрлэл	Машин механизм, түүний эд ангийн үйлдвэрлэл
145	230402	Мотоцикл үйлдвэрлэл	
146	230403	Тусгай зориулалтын бусад машин үйлдвэрлэл	
147	230404	Моторт авто тээврийн хэрэгсэл үйлдвэрлэл	
148	230405	Хөдөө аж ахуйн машин механизм	
149	230406	Холхивч, араа, дамжуулах, холбох эд анги үйлдвэрлэл	
150	230407	Төмөр замын зүтгүүр ба хөдлөх эд анги үйлдвэрлэл	
151	230408	Моторт тээврийн хэрэгслийн гадар бие болон тэвш үйлдвэрлэл; чиргүүл ба хагас чиргүүл үйлдвэрлэл	
152	230409	Уул уурхайн болон барилгын машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
153	230410	Моторт тээврийн хэрэгслийн сэлбэг, эд анги үйлдвэрлэл	
154	230411	Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйн машин үйлдвэрлэл	
155	230412	Дээрх ангид ороогүй тээврийн бусад хэрэгслийн тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
156	230413	Усан онгоц, завь үйлдвэрлэл	
157	230414	Ерөнхий зориулалтын бусад машин үйлдвэрлэл	
158	230415	Үйлдвэрийн цахилгаан машин механизм	
159	230416	Металлургийн машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	
160	230701	Холбооны тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл	Тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл

161	230702	Өргөх, ачих, буулгах тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
162	230703	Оптик багажийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл
163	230704	Шахуурга, компрессор, цорго, хавхлаг зэрэг бусад төхөөрөмж үйлдвэрлэл
164	230705	Соронзон болон оптик мэдээллийн хэрэгслийн үйлдвэрлэл
165	230706	Хийн болон шингэн эрчим хүчээр ажиллах тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
166	230707	Цахилгаан хөдөлгүүр, үүсгүүр, хувиргагч, цахилгаан эрчим хүчийг хуваарилах болон хянах аппарат хэрэгсэл үйлдвэрлэл
167	230708	Цахилгаан хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
168	230709	Албан тасалгааны машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл (компьютер, түүний хадгалах тоног төхөөрөмж орохгүй)
169	230710	Оффисын тоног төхөөрөмж
170	230711	Гар удирдлагатай багаж хэрэгсэл үйлдвэрлэл
171	230712	Электроникийн эд анги, самбар үйлдвэрлэл
172	230713	Хүнс, ундаа, тамхины үйлдвэрийн машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
173	230714	Цацраг туяа ялгаруулагч төхөөрөмж, цахилгаан эмчилгээ, заслын тоног төхөөрөмжийн үйлдвэрлэл
174	230715	Нэхмэл, хувцас, арьс ширэн бүтээгдэхүүн боловсруулах машин, тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
175	230716	Батарей (зай хураагуур) болон аккумулятор үйлдвэрлэл
176	230717	Компьютер, түүний гадаад тоног төхөөрөмжийн эд анги үйлдвэрлэл
177	230718	Хэмжих, шалгах, тохируулах, хянах тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэл
178	230719	Металл боловсруулах машин, багаж хэрэгсэл үйлдвэрлэл
179	230720	Шилэн кабель үйлдвэрлэл
180	230721	Зэр зэвсэг, сум, дарь үйлдвэрлэл /Тэсэрч дэлбэрэх бодис/

MNS 6925-4 : 2021

181	230722	Зуух, плитк, хийн зуух үйлдвэрлэл	
182	230801	Барилгын шавран материалын үйлдвэрлэл	Барилгын материал үйлдвэрлэл
183	230802	Бетон, цемент болон гипсээр хийсэн бусад материал, эдлэл үйлдвэрлэл	
184	230803	Бетон, цемент болон гипсээр хийсэн материал эдлэл үйлдвэрлэл	
185	230804	Барилгын бусад материалын үйлдвэрлэл	
186	230805	Тоосгоны үйлдвэрийн үйл ажиллагаа	
187	230806	Цементийн үйлдвэрийн үйл ажиллагаа	
188	230807	Чулуу засах, өнгөлөх зүлгэх, тэгшлэх үйл ажиллагаа	
189	230808	Металл бус эрдэс бодисоор хийсэн бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
190	230809	Шаазан болон керамик бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
191	230810	Шохой болон гипс үйлдвэрлэл	
192	230811	Галд тэсвэртэй материал бүхий бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	
193	230812	Шил болон шилэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
194	230901	Мах, махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл болон хадгалалт /Мал нядлах, мах бэлтгэх, хадгалах газар	Хүнсний үйлдвэрлэл
195	230902	Загас, загасан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл болон хадгалалт	
196	230903	Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
197	230904	Ургамлын болон амьтны гаралтай тос үйлдвэрлэл	
198	230905	Үр тарианы гурилын үйлдвэрлэл	
199	230906	Ундаа, хийжүүлсэн ундааны үйлдвэрлэл	
200	230907	Савласан рашаан, усны үйлдвэрлэл	
201	230908	Шар айргийн үйлдвэрлэл	
202	230909	Цардуул, цардууллаг бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
203	230910	Элсэн чихрийн үйлдвэрлэл	
204	230911	талх, нарийн боов үйлдвэрлэл	
205	230912	Какао, шоколад, чихэр үйлдвэрлэл	
206	230913	Бэлэн хүнс, хоол үйлдвэрлэл	

207	230914	Мал, амьтны тэжээлийн үйлдвэрлэл	Нэхмэл эдлэл, хувцас, арьсан эдлэлийн үйлдвэрлэл
208	230915	Тамхины үйлдвэрлэл	
209	230916	Спиртийн үйлдвэрлэл	
210	230917	Дарсны үйлдвэрлэл	
211	230918	Хийжүүлсэн ундаа, савласан рашаан болон бусад усны үйлдвэрлэл	
212	230919	Хүнсний бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
213	230920	Давсны үйлдвэрлэл	
214	231001	Нэхмэл утсыг бэлтгэх, ээрэх үйл ажиллагаа	
215	231002	Нэхмэл даавууг нэхэх үйл ажиллагаа	
216	231003	Нэхмэл эдлэлийн эцсийн шатны боловсруулалтын үйл ажиллагаа	
217	231004	Нэхмэл, сүлжмэл хувцаснаас бусад нэхмэл, сүлжмэл эдлэл үйлдвэрлэл	
218	231005	Хивс, хивсэнцэр үйлдвэрлэл	
219	231006	Сүлжмэл, нэхмэл эдлэл үйлдвэрлэл	
220	231007	Уяа, олс, татлага, оосор, тор үйлдвэрлэл	
221	231008	Дээрх дурдсан ангид ороогүй нэхмэл бусад эдлэл үйлдвэрлэл	
222	231009	Хувцасны үйлдвэрлэл	
223	231010	Үслэг, арьсан хувцаснаас бусад хувцас үйлдвэрлэл	
224	231011	Гутал үйлдвэрлэл	
225	231012	Үслэг, арьсан эдлэл үйлдвэрлэл	
226	231013	Аяны цүнх, гар цүнх, богц, бэхэлгээний төрлийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	
227	231014	Арьс шир элдэх, засварлах, үслэг арьс боловсруулах, будах үйл ажиллагаа	
228	231015	Оёдлын цех	
229	231101	Цаас болон картон үйлдвэрлэл	Цаас, цаасан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл
230	231102	Цаасан болон картонон сав үйлдвэрлэл	
231	231103	Бусад	
232	231201	Мод хөрөөдөх, харуулдах үйл ажиллагаа	Мод, модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл
233	231202	Тавилга үйлдвэрлэл	

MNS 6925-4 : 2021

234	231203	Зүсмэл материал бэлтгэх үйл ажиллагаа		
235	231204	Модон бусад бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл; үйсэн, холтсон, сүлжсэн материалан жижиг эдлэл үйлдвэрлэл		
236	231205	Банзан хавтан, фанер, бусад хавтан үйлдвэрлэл		
237	231206	Модон сав, суулга үйлдвэрлэл		
238	231207	Мужааны зориулалттай модон материал, эд анги үйлдвэрлэл		
239	231208	Гэрийн мод үйлдвэрлэл		
240	240101	Зэс олборлолт, үйлдвэрлэл	Металл ашигт малтмалын олборлолт	Уурхайн газар
241	240102	Алт олборлолт, үйлдвэрлэл		
242	240103	Цайр олборлолт, үйлдвэрлэл		
243	240104	Молибдени олборлолт, үйлдвэрлэл		
244	240105	Гянтболд олборлолт, үйлдвэрлэл		
245	240106	Төмөр олборлолт, үйлдвэрлэл		
246	240107	Цагаан тугалга олборлолт, үйлдвэрлэл		
247	240108	Хар тугалга олборлолт, үйлдвэрлэл		
248	240109	Мөнгө олборлолт, үйлдвэрлэл		
249	240110	Магnezит олборлолт, үйлдвэрлэл		
250	240111	Хөнгөн цагаан олборлолт, үйлдвэрлэл		
251	240201	Хайлуур жонш олборлолт, үйлдвэрлэл	Металл бус ашигт малтмалын олборлолт	
252	240202	Жоншны баяжмал /флотацийн баяжмал/ олборлолт, үйлдвэрлэл		
253	240203	Газрын ховор элемент олборлолт, үйлдвэрлэл		
254	240204	Фосфорит олборлолт, үйлдвэрлэл		
255	240205	Цеолит олборлолт, үйлдвэрлэл		
256	240206	Чулуун давс олборлолт, үйлдвэрлэл		
257	240207	Мөсөн шүү олборлолт, үйлдвэрлэл		
258	240208	Гөлтгөнө олборлолт, үйлдвэрлэл		
259	240209	Химийн болон бордооны бусад эрдсийн хүдэр олборлолт, үйлдвэрлэл		
260	240210	Холимог ашигт малтмалын олборлолт, үйлдвэрлэлт		

261	240301	Элс олборлолт, үйлдвэрлэл	Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт	Амралт, аялал жуулчлалын газар
262	240302	Хайрга олборлолт, үйлдвэрлэл		
263	240303	Тоосгоны шавар олборлолт, үйлдвэрлэл		
264	240304	Хүрмэн олборлолт, үйлдвэрлэл		
265	240305	Боржин олборлолт, үйлдвэрлэл		
266	240306	Дайргын зориулалттай барилгын чулуу олборлолт, үйлдвэрлэл		
267	240307	Чулуу олборлолт, үйлдвэрлэл		
268	240308	Шороо олборлолт, үйлдвэрлэл		
269	240309	Дээрх ангилалд ороогүй бусад түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлолт, үйлдвэрлэл		
270	240401	Боловсруулаагүй нүүрс олборлолт, үйлдвэрлэл	Байгалийн түлш олборлолт	
271	240402	Баяжуулсан нүүрс /хуурай болон нойтон аргаар технологийн боловсруулалт хийсэн/ олборлолт, үйлдвэрлэл		
272	240403	Эцсийн бүтээгдэхүүн (хагас кокс, кокс, хий, шингэн түлш, нүүрс-химийн бүтээгдэхүүн) олборлолт, үйлдвэрлэл		
273	240404	Газрын тос олборлолт, үйлдвэрлэл		
274	240405	Байгалийн хий олборлолт, үйлдвэрлэл		
275	250101	Тусгайлан барьж байгуулсан барилга бүхий	Оршуулгын газар	
276	250102	Хашаалсан	Хог хаягдлын цэг	
277	250201	Төвлөрсөн		
278	250202	Дундын	Ус түгээх цэг	
279	250301	Гүний усны хангамжтай ус түгээх цэг		
280	250302	Зөөврийн усны хангамжтай ус түгээх цэг	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай	
281	250401	Нийтийн эзэмшлийн зам, талбай		
282	250501	Нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламж, цэцэрлэгжүүлж, зүлэгжүүлсэн талбай	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалттай газар	
283	250502	Усан оргилуур		
284	250503	Тоглоомын талбай		

MNS 6925-4 : 2021

285	250504	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эзэмшлийн бус амралт, зугаалга, биеийн тамирын зориулалтаар ашиглах газар		
286	250601	Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	Эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй сул чөлөөтэй газар	
287	260101	Гүйлтийн талбай	Биеийн тамирын зориулалттай гадаа талбай, спортын барилга, байгууламж	Нийтийн эзэмшлийн газар
288	260102	Морин тойруулга		
289	260103	Морин уралдааны барианы газар		
290	260104	Авто спортын уралдааны газар		
291	260105	Биеийн тамир, спортын төвүүдийн сургалт, дадлагын талбай		
292	260106	Биеийн тамир, спортын анагаах ухааны төвүүдийн барилга байгууламж		
293	260107	Усан бассейны барилга байгууламж		
294	260108	Цэнгэлдэх хүрээлэн, наадмын талбай		
295	260109	Гольфийн талбай		
296	260110	Цанын бааз		
297	260111	Газрын теннисний талбай		
298	260201	Амралтын газар	Амралтын газар	
299	260301	Аялал жуулчлалын бааз	Аялал жуулчлалын бааз	

В.2 Өгөгдлийн багц - Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө– Planned land use
В.2.1 Төлөвлөлтийн ерөнхий бүсийн ангилал - Land use plan zone class value

Д/д	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүсийн код	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүс
1	101	Бэлчээрийн мал маллагааны бүс /улсын чанартай/
2	102	Бэлчээрийн мал маллагааны бүс /орон нутгийн чанартай/
3	103	Суурин мал маллагааны бүс /улсын чанартай/
4	104	Суурин мал маллагааны бүс /орон нутгийн чанартай/
5	105	Эрчимжсэн мал аж ахуй хөгжүүлэх бүс /улсын чанартай/
6	106	Эрчимжсэн мал аж ахуй хөгжүүлэх бүс /орон нутгийн чанартай/
7	107	Эрчимжсэн болон уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэх бүс /улсын чанартай/
8	108	Эрчимжсэн болон уламжлалт мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэх бүс /орон нутгийн чанартай/

9	109	Эрчимжсэн мал аж ахуйг тариалангийн аж ахуйтай хослуулан хөгжүүлэх бүс /улсын чанартай/
10	110	Эрчимжсэн мал аж ахуйг тариалангийн аж ахуйтай хослуулан хөгжүүлэх бүс /орон нутгийн чанартай/
11	111	Мал тууварлах дамжин өнгөрөх зурвас газар /улсын чанартай/
12	112	Мал тууварлах дамжин өнгөрөх зурвас газар /орон нутгийн чанартай/
13	113	Тариалангийн бүс нутаг
14	201	Хот суурины эдэлбэр газар
15	202	Орон сууцны бүс
16	203	Олон нийтийн бүс
17	204	Үйлдвэрлэлийн бүс
18	205	Хот тосгоны нутаг дэвсгэр дэх инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс
19	206	Амралт, аялал жуулчлалын бүс
20	207	Хот тосгоны нутаг дэвсгэр дэх уул уурхайн бүс
21	208	Хот тосгоны нутаг дэвсгэр дэх ногоон байгууламжийн бүс
22	209	Хот суурин газар дахь хөдөө аж ахуйн бүс
23	210	Хот тосгоны нутаг дэвсгэр дэх тусгай зориулалтын бүс
24	211	Хот суурины эдэлбэр газар дахь зуслангийн бүс
25	212	Хот суурины эдэлбэр газар дахь холимог бүс
26	301	Зам, шугам сүлжээний газрын нөлөөллийн бүс
27	401	Ойн сан бүхий газрын дотоод бүсчлэл бүс
28	501	Усны сан бүхий газар дахь бүс
29	601	Тусгай хамгаалалттай газар нутаг дахь бүс
30	701	Соёлын өвийн дурсгалт газар дахь бүс
31	801	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлийн бүс нутаг

В.2.2 Төлөвлөлтийн дэд бүсийн ангилал - Land use plan subzone class value

Д/д	Төлөвлөлтийн дэд бүсийн код	Төлөвлөлтийн дэд бүс	Төлөвлөлтийн ерөнхий бүс
1	113001	Усалгаатай нөхцөлд газар тариалан эрхлэх бүс	Тариалангийн бүс нутаг
2	202001	Нам давхрын орон сууцны бүс /А/	Орон сууцны бүс
3	202002	Нам давхрын орон сууцны бүс /Б/	
4	202003	Нам давхрын орон сууцны бүс /В/	
5	202004	Дунд давхрын орон сууцны бүс	
6	202005	Өндөр давхрын орон сууцны бүс	
7	202006	Орон сууцны холимог ашиглалтын бүс	

MNS 6925-4 : 2021

8	203001	Олон нийт ажил хэргийн төв бүс	Олон нийтийн бүс
9	203002	Олон нийт ажил хэргийн дэд бүс	
10	203003	Олон нийт ажил хэргийн төв	
11	203004	Олон нийтийн холимог ашиглалтын бүс	
12	204001	Хүнд үйлдвэрийн бүс	Үйлдвэрлэлийн бүс
13	204002	Хөнгөн үйлдвэрийн бүс	
14	204003	Үйлдвэрийн холимог ашиглалтын бүс	
15	205001	Хот суурин дахь зам, инженерийн барилга, байгууламжийн улаан шугам	Хот тосгоны нутаг дэвсгэр дэх инженерийн шугам сүлжээ, зам тээврийн бүс
16	205002	Хот суурин дахь цахилгаан дамжуулах шугамын хамгаалалтын бүс	
17	205003	Хот суурин дахь дулаан дамжуулах шугамын хамгаалалтын бүс	
18	205004	Хот суурины эдэлбэр дэх холбоо мэдээлэл дамжуулах шугамын хамгаалалтын бүс	
19	205005	Хот суурины эдэлбэр дэх цэвэр усны хамгаалалтын бүс	
20	205006	Ариутгах татуургын шугамын хамгаалалтын бүс	
21	205007	Хот суурины эдэлбэр дэх авто замын хамгаалалтын бүс	
22	205008	Хот суурины эдэлбэр дэх төмөр замын хамгаалалтын бүс	
23	205009	Агаарын тээврийн зориулалтаар ашиглах газрын А бүс	
24	205010	Хот суурин газар дахь агаарын тээврийн зурвас газар /А бүс, тусгай бүс/	
25	205011	Хот суурины эдэлбэр дэх нисэх буудлын А бүс /аэродромын ойртолтын бүс/	
26	205012	Хот суурины эдэлбэр дэх нисэх буудлын А бүс /шувууны аюулаас хамгаалах бүс/	
27	205013	Хот суурины эдэлбэр дэх нисэх буудлын хамгаалалтын Б бүс	
28	205014	Инженерийн барилга байгууламжийн бүс	
29	206001	Экотуризм хөгжүүлэх бүс	Амралт, аялал жуулчлалын бүс
30	206002	Байгалийн аялал жуулчлал хөгжүүлэх бүс	
31	206003	Түүх соёлын дурсгалт газрыг түшиглэн аялал жуулчлал хөгжүүлэх бүс газар	

32	206004	Екстрем аялал жуулчлал хөгжүүлэх бүс	
33	206005	Спорт аялал жуулчлал хөгжүүлэх бүс	
34	206006	Ховор, ан амьтан, шувуу судлах аялал жуулчлалын бүс	
35	206007	Тусгай зөвшөөрөл бүхий /квоттой/ аялал жуулчлалын бүс	
36	206008	Хот тосгоны нутаг дэвсгэр дэх амралт, аялал жуулчлалын бүс	
37	206009	Тусгай зөвшөөрөл бүхий ан агнуурын бүс	
38	301001	Авто замын нөлөөллийн бүс	Зам, шугам сүлжээний газрын нөлөөллийн бүс
39	301002	Авто замын зурвас газар	
40	301003	Авто замын хяналтын зурвас газар	
41	301004	Төмөр замын нөлөөллийн бүс	
42	301005	Газрын тос дамжуулах хоолойн нөлөөллийн бүс	
43	301006	Газрын тос дамжуулах хоолойн хамгаалалтын зурвас	
44	301007	Байгалийн хий дамжуулах хоолойн нөлөөллийн бүс	
45	301011	Байгалын хийн хоолойн хамгаалалтын зурвас	
46	401001	Хамгаалалтын бүсийн ой	Ойн сан бүхий газрын дотоод бүсчлэл бүс
47	401002	Ашиглалтын бүсийн ой	
48	401003	Ойн хориотой бүс	
49	501001	Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эхийг хамгаалах бүс	Усны сан бүхий газар дахь бүс
50	501002	Гүний усны ундаргын хамгаалалтын бүс	
51	601001	Дархан цаазат газрын онгон бүс	Тусгай хамгаалалттай газар нутаг дахь бүс
52	601002	Дархан цаазат газрын хамгаалалтын бүс	
53	601003	Дархан цаазат газрын хязгаарлалтын бүс	
54	601004	Байгалийн цогцолборт газрын онцгой бүс	
55	601005	Байгалийн цогцолборт газрын аялал жуулчлалын бүс	
56	601006	Байгалийн цогцолборт газрын хязгаарлалтын бүс	
57	701001	Соёлын өвийн дурсгалт газрын хамгаалалтын бүс	Соёлын өвийн дурсгалт газар дахь бүс
58	701002	Соёлын өвийн дурсгалт газрын орчны бүс	
59	801001	Уул уурхайн үйлдвэрлэл, ашигт малтмал олборлолтын бүс нутаг	Уул уурхай, хүнд үйлдвэрлэлийн бүс нутаг

60	801002	Ашигт малтмал, газрын тос, уламжлалт бус газрын тос эрэх, хайх, ашиглахыг хориглох бүс	
61	801003	Ашигт малтмал, газрын тос, уламжлалт бус газрын тос эрэх, хайх, ашиглахыг хязгаарлах бүс	

В.2.3 Газар зохион байгуулалтын арга хэмжээний төрөл - Land management and administration actions value

Д/д	Арга хэмжээний код	Арга хэмжээ
1	101	Шинээр газрын нэгдмэл сангийн ангилалд бүртгэх
2	102	Бэлчээрийн газрыг хот сууринд шилжүүлэх
3	103	Атар газрыг тариаланд шилжүүлэх
4	104	Атаршсан газрыг дахин эргэлтэд оруулах
5	105	Шинээр хот, суурины газар байгуулах
6	106	Аялал, жуулчлалын маршрут тогтоох
7	107	Хот, суурины эдэлбэр газрын хил заагийг шинээр тогтоох
8	108	Хот, суурины эдэлбэр газрыг тэлэх
9	109	Барилга, байгууламж шинээр байгуулах
10	110	Шугам сүлжээний барилга байгууламж шинээр байгуулах
11	111	Барилга, байгууламжийг засварлаж сайжруулах
12	112	Барилга, байгууламжийг буулгах, нураах
13	113	Нөхөх олговортойгоор солих
14	114	Нөхөх олговортойгоор эргүүлэн авах
15	115	Дахин төлөвлөлтөөр орон сууц барих
16	116	Дахин төлөвлөлт хийх
17	117	Албадан чөлөөлөх
18	118	Нөхөх олговортойгоор чөлөөлөх
19	119	Стратегийн ач холбогдол бүхий орд газрыг ашиглуулах
20	120	Улсын тусгай хэрэгцээнд авах
21	121	Орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд авах
22	122	Тусгай хэрэгцээний газрыг өргөтгөх
23	123	Улсын тусгай хэрэгцээнээс гаргах
24	124	Орон нутгийн тусгай хэрэгцээнээс гаргах

25	125	Дүйцүүлэн хамгаалах
26	126	Нарийвчилсан зураг төсөл, ТЭЗҮ боловсруулах
27	127	Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулах
28	128	Гол, горхины голдирлыг өөрчлөх
29	129	Зурвас газар тогтоох
30	130	Хамгаалалтын бүс тогтоох
31	131	Хязгаарлалтын бүс тогтоох
32	132	Аюулгүйн бүс тогтоох
33	133	Хориотой бүс тогтоох

В.2.4 Газрыг нөхөн сэргээх, хамгаалах арга хэмжээний төрөл - Land restoration and rehabilitation actions value

Д/д	Арга хэмжээний код	Арга хэмжээ
1	201	Малын тоог бэлчээрийн даацад тохируулах
2	202	Даацыг тохируулж, ачааллыг бууруулах
3	203	Тордон сайжруулах, нөхөн сэргээх
4	204	Ашиглалтаас чөлөөлөх
5	205	2 ээлжийн сэлгээтэй ашиглах
6	206	3 ээлжийн сэлгээтэй ашиглах
7	207	4 ээлжийн сэлгээтэй ашиглах
8	208	Улирлын хуваарьтай ашиглах
9	209	Сэлгэж ашиглах
10	210	Өнжөөж амрах
11	211	Хашиж хамгаалах
12	212	Усан хангамжийг сайжруулах
13	213	Элсний нүүлтээс хамгаалах
14	214	Ашиглалтгүй бэлчээрийг ашиглах
15	215	Таримал бэлчээр бий болгох
16	216	Зэрлэг амьтдын малын бэлчээртэй давхацдаг газрыг хамгаалах
17	217	Шинээр тариаланд шилжүүлэхэд тохиромжтой газрыг хамгаалах
18	218	Шинээр ой тарьж ургуулахад тохиромжтой газрыг хамгаалах

MNS 6925-4 : 2021

19	219	Байгалийн ус цуглуулж хөв, цөөрөм байгуулах
20	220	Техноген эвдрэлд орсон газрыг нөхөн сэргээх
21	221	Цомхотгосон болон элдэншүүлээгүй тэг технологи ашиглах
22	222	Зурваслан тариалалт хийх
23	223	Хөрс хамгаалах, нөхөн сэргээх
24	224	Хөрс тогтворжуулах арга хэмжээ авах
25	225	Ойн зурвас тариалах
26	226	Эргэлтээс чөлөөлөх тариалангийн талбай
27	227	Ашиглалтын тусгай горимтой /эмзэг хөрстэй гэх мэт/ тариалангийн
28	228	Эрдэс болон органик бодисоор бохирдлыг цэвэрлэх, нөхөн сэргээх
29	229	Ашиглалтын явцад үүссэн хөрсний хоёрдогч давсжилтыг саармагжуулах
30	230	Ахуйн хог хаягдлыг цэвэрлэх
31	231	Энгийн хог хаягдлыг цэвэрлэх
32	232	Аюултай хог хаягдлыг цэвэрлэх
33	233	Химийн болон цацраг идэвхт бодисоос цэвэрлэх
34	234	Техникийн нөхөн сэргээлт хийх
35	235	Биологийн нөхөн сэргээлт хийх
36	236	Овоолго тэгшилгээ хийхээр ухаж эвдэрсэн газрыг сэргээн сайжруулах
37	237	Хиймэл нуур, усан сан байгуулах
38	238	Далан барих
39	239	Шуудуу барих
40	240	Үерийн усны шугам байгуулах /газар дээрх/
41	241	Үерийн усны шугам байгуулах /газар доорх/
42	242	Нүх, гуу жалгыг тэгшлэх
43	243	Хөрсжүүлэх, зүлэгжүүлэх
44	244	Цэцэрлэгжүүлэх
45	245	Ой шинээр тарьж ургуулах, ойжуулах

В.2.5 Газрын эрх олгох арга хэмжээний ангилал - Planned land titling actions value

Д/д	Арга хэмжээний код	Арга хэмжээ
-----	--------------------	-------------

1	301	Эзэмшүүлэх
2	302	Ашиглуулах
3	303	Өмчлүүлэх
4	304	Эзэмшиж байгаа газрыг өмчлүүлэх
5	305	Гэр бүлийн хэрэгцээнд үнээр нь эзэмшүүлэх
6	306	Гэр бүлийн хэрэгцээнд үнээр нь өмчлүүлэх
7	307	Төсөвт байгууллагын зайлшгүй хэрэгцээнд эзэмшүүлэх
8	308	Давуу эрхээр эзэмшүүлэх
9	309	Давуу эрхээр өмчлүүлэх
10	310	Дуудлага худалдаагаар эзэмшүүлэх
11	311	Дуудлага худалдаагаар өмчлүүлэх
12	312	Төсөл, сонгон шалгаруулалтаар эзэмшүүлэх
13	313	Төсөл, сонгон шалгаруулалтаар ашиглуулах

В.2.6 Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний түвшний ангилал - Level of spatial plan value

Д/д	Ангиллын утга	Тодорхойлолт
1	Нийслэл, сум, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө /landUsePlanOfCapitalSoumsDistricts/	Нийслэл, сум, дүүргийн тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө нь иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад газрыг эзэмшүүлэх, ашиглуулах, хамгаалах, нөхөн сэргээх, байршлыг тодорхойлсон жилдээ хэрэгжүүлэх зураг төслийн баримт бичиг байна.
2	Хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө /landUsePlanOfCity/	Хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний үе шатны төсөл.
3	Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө /urbanLandUsePlan/	Хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу тухайн дүүрэг, орон сууцны болон гэр хорооллын газар зохион байгуулалт, барилгажилт, тохижилтын төлөвлөлт, инженерийн шугам сүлжээний хангамжийг нарийвчлан тодотгож төлөвлөсөн хот байгуулалтын үйл ажиллагааны баримт бичиг.
4	Аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө /generalLandUsePlanOfAimagCapital/	Аймаг, нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө нь энэ хуулийн 25.2-т заасан хүрээнд боловсрогдсон 12-16 жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэх.
5	Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө /generalStateLandManagementPlan/	Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд байгаль, газар зүйн нөхцөл, газрын нөөц, түүний экологи, эдийн засаг, орон зайн багтаамж, чадавхид

		зохицсон газрын менежментийн бодлогоор улс орны нийгэм, эдийн засгийг хөгжүүлэх.
6	Бусад /other/	Газар зохион байгуулалт, газар ашиглалтын бусад төлөвлөгөө, зураг төсөл.

В.2.7 Төлөвлөгөөний төслийн үе шатны ангилал – Planning phase value

Д/д	Ангиллын утга	Тодорхойлолт
1	Төсөл боловсруулах төлөв /projectDevelopment/	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах төлөвт байгаа.
2	Төсөлд санал авах төлөв /commentsOnProject/	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөлд санал авах төлөвт байгаа.
3	Төлөвлөгөөний төслийн хяналтын төлөв /monitoringOfProjectPlan/	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төслийн хяналтын төлөвт байгаа.
4	Төлөвлөгөөний төслийн баталгаажуулах төлөв /planForApproval/	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төслийн баталгаажуулалтын төлөвт байгаа.
5	Төлөвлөгөөний батлагдсан төлөв /planForApproved/	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөл батлагдсан төлөвт байгаа.
6	Идэвхгүй төлөв буюу төлөвлөгөө хэрэгжиж дууссан төлөв /planCompleted/	Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөл идэвхгүй төлөвт буюу төлөвлөгөө хэрэгжиж дууссан төлөвт байгаа.

В.2.8 Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 1 - Supplementary regulation value1

Д/д	Үндсэн ангилал	Тодорхойлолт
1	Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө /impactOnEnvironment/	Эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлж, орон зайн төлөвлөлтөд тусгасан хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх нөлөөлөлтэй холбоотой нэмэлт зохицуулалт.
2	Эрсдэлт нөлөөнд орох /riskExposure/	Эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлсон, орон зайн төлөвлөгөөнд тусгасан аливаа шинж чанартай эрсдэлд өртөхтэй холбоотой нэмэлт зохицуулалт.
3	Түүхийн өвийн хамгаалал /heritageProtection/	Эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлж, орон зайн төлөвлөгөөнд тусгасан байгалийн, ландшафт эсвэл барилга байгууламж бүхий аливаа өвийг хамгаалахтай холбоотой нэмэлт зохицуулалт.
4	Ерөнхий ашиг сонирхол /generalInterest/	Нийтийн тодорхой хэрэгцээнд эсвэл хувийн хэрэгцээнд ашиглах зорилгоор бусдын эд хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөгчийн эрхийг хязгаарлах эрх буюу сервитутыг хуулиар тогтоосон зохицуулалт.
5	Газар, үл хөдлөх хөрөнгийн эрх /landPropertyRight/	Орон зайн төлөвлөгөөнд тодорхойлсон газрын өмчийн талаарх өмчлөгчийн эрхэд нөлөөлөх нэмэлт зохицуулалт
6	Барилгын зохицуулалт /regulationsOnBuildings/	Барилга байгууламжийг хязгаарлахтай холбоотой нэмэлт зохицуулалт (жишээлбэл, нисэх онгоцны буудлын ойролцоо өндрийн хязгаарлалт тогтоосон газар, газар дээрх нягтралын харьцаа хязгаарлагдмал газар), орон зайн төлөвлөлтийг хариуцсан эрх

		бүхий байгууллагаас тодорхойлсон орон зайн төлөвлөгөөнд тусгасан барилга байгууламжийг хязгаарлах, зааварчилгаатай холбоотой нэмэлт зохицуулалт.
7	Орон нутгийн хөгжлийн бодлого /localRegionalStateDevelopmentPolicies/	Орон зайн төлөвлөлтийг хариуцсан эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлсон орон зайн төлөвлөгөөнд тусгасан орон нутгийн, бүс нутгийн, улсын орон зайн хөгжлийн бодлоготой (жишээлбэл, замын дэд бүтцийг хөгжүүлэхэд зориулагдсан талбай, төвийн бүсүүд, хүн амын өсөлт хөгжлийн төв, хөгжүүлэхэд тохиромжтой газар, гэх мэт) харилцан хамаарахтай холбоотой нэмэлт зохицуулалт.
8	Нийгмийн эрүүл мэндийн шаардлага /socialHealthChoices/	Орон зайн төлөвлөгөөг хариуцсан эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлсон газар ашиглалтын нийгмийн эрүүл мэндийн шаардлага (жишээ нь. нийгмийн орон сууцны харьцааг харгалзан үзсэн талбай)-ийг хамгаалах нэмэлт журам.
9	Үйл ажиллагааны зохицуулалт /regulatedActivities/	Орон зайн төлөвлөгөөг хариуцсан эрх бүхий байгууллагын тогтоосон үйл ажиллагааг хязгаарлах, зөвшөөрөх, тохиромжтой газрыг сонгох, хориглохтой (жишээлбэл: худалдааны чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулахыг хориглосон эсвэл хориглох газар) холбоотой нэмэлт зохицуулалт.
10	Бусад нэмэлт зохицуулалт /otherSupplementaryRegulation/	Жагсаалтад багтаагүй нэмэлт зохицуулалт.

B.2.9 Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 2 - Supplementary regulation value2

Д/д	Дэд ангилал	Үндсэн ангилал
1	Дуу чимээний менежментийн бүс /noiseManagementZone/ Дуу чимээний бохирдлыг бууруулах арга хэмжээ тогтоосон газар.	Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө /impactOnEnvironment/
2	Ялгаруулалтыг хянах талбай /emissionControlArea/ Агаарын бохирдлыг хянах, хэмжих газар.	
3	Сэргээгдэх эрчим хүчний бүс /renewableEnergyArea/ Сэргээгдэх эрчим хүчний тохиромжтой талбай.	
4	Байгаль хамгаалал /natureProtection/. Байгаль хамгаалал ба тэдгээрийн зэргэлдээ орших бүс.	
5	Уур амьсгалын хамгаалал /climateProtection/ Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг авсан газар	
6	Ус хамгаалал /waterProtection/ Ус бүхий бүсийн уст цэг, ус бүхий газрыг хамгаалах, хамгаалалтын бүс.	
7	Ойн менежментийн бүс /forestManagementArea/ Ойн нөөц, ойн тогтвортой менежментэд зориулагдсан чиг үүрэг бүхий газар.	
8	Байгаль орчинд үзүүлэх бусад нөлөө /otherImpactOnEnvironment/ Эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлж, орон зайн төлөвлөгөөнд тусгасан хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх нөлөөлөлтэй холбоотой нэмэлт зохицуулалт.	
9	Үерийн эрсдэл /floodRisks/ Үерт өртөхтэй холбоотой нэмэлт зохицуулалт	Эрсдэлт нөлөөнд орох /riskExposure/
10	Үйлдвэрлэлийн эрсдэл /industrialRisk/ Аюултай түүхий эдийн эрсдэлт газар.	
11	Уул уурхай /mining/ Уул уурхайн эрсдэлд орох, эрсдэлтэй болсон гэж үзэн үнэлгээ хийсэн бүс.	
12	Газрын элэгдэл эвдрэл /erosion/ Элэгдэл, эвдрэлд орох эрсдэлтэй гэж тодорхойлсон талбай.	
13	Бусад эрсдэлд өртөх /otherRiskExposure/ Эрсдэлийн бусад хэлбэрийг тодорхойлсон талбай.	

14	Байгалийн өвийн хамгаалал /naturalHeritageProtection/ Байгалийн өвийн ач холбогдлын бүхий газар нутгийг тойрон хүрээлэх хамгаалагдсан бүс.	Түүхийн өвийн хамгаалал /heritageProtection/
15	Ландшафтын талбайн хамгаалалт /landscapeAreaProtection/ Ландшафтын хамгаалалтад авсан талбай бүс.	
16	Бүтээн байгуулалтын соёлын өвийн хамгаалал /builtHeritageProtection/ Хамгаалагдсан дурсгалт газрын эргэн тойрон дахь бүсийн барилга барих эрхийн хязгаарлалт.	
17	Археологийн олдворын хамгаалал /archeologicalProtection/ Археологийн дурсгалт газрын эргэн тойрон дахь бусад барилга барих эрхийг хязгаарлах.	
18	Соёлын өвийн бусад хамгаалал /otherHeritageProtection/ Соёлын өвийг хамгаалахтай холбоотой бусад нэмэлт зохицуулалт.	
19	Нийтийн сервитут /publicEasement/ Бусдын үл хөдлөх эд хөрөнгийг ашиглах эсвэл үл хөдлөх эд хөрөнгийг эзэмшихгүйгээр ашиглах тодорхой эрх. Эзэмшигчийн эрх нь харьяаллын хувьд харилцан адилгүй байдаг.	Ерөнхий ашиг сонирхол /generalInterest/
20	Бусад үйлчилгээ /otherEasement/ Үйлчилгээтэй холбоотой бусад нэмэлт зохицуулалт.	
21	Ерөнхий ашиг сонирхолд үйлчилдэг бусад нөөц газар /otherReservedAreasServingGeneralInterest/. Эрх бүхий байгууллагаас тодорхойлж, орон зайн төлөвлөгөөнд тусгасан, ерөнхий ашиг сонирхолтой холбоотой нэмэлт зохицуулалт.	
22	Барилгын бүс /usableBuildingArea/. Их хэмжээний талбайн зөвшөөрөгдсөн барилга байгууламж.	Газар, үл хөдлөх хөрөнгийн эрх /landPropertyRight/
23	Газар чөлөөлөлт хийхээр нөөцөлсөн талбай /areaReservedForPreEmptyingParcels/ Орон зайн төлөвлөлтөд тодорхойлсон орон нутгийн засаг захиргаа эхний татгалзан гаргах эрх тодорхойлсон бөгөөд өмчлөгч нь өмнөх өмчлөгчтэй гуравдагч хэлцэл хийхээс өмнө үл хөдлөх эд хөрөнгийн эзэнтэй бизнесийн хэлцэл хийх боломжийг түүнд олгоно.	
24	Дахин төлөвлөлтөд хамрагдахаар төлөвлөгдсөн талбай /areaReservedForRestructuringParcels/ Хот байгуулалт, төлөвлөлт, барилга байгууламжид тавигдах шаардлагад нийцүүлэн хот, суурин газрын барилгажсан хэсэг, нийтийн эдэлбэрийн газрыг дахин төлөвлөн байгуулах, ашиглалтын шаардлага хангахгүй барилга байгууламжийг буулган шинээр барих, гэр хорооллын газрыг дахин зохион байгуулах, дахин төлөвлөх.	
25	Дахин төлөвлөлтийн төсөл хэрэгжүүлэх талбай /reconstructionAreas/ Барилга барих зөвшөөрөл олгох салбарууд нь барилга угсралтын ажлыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй газарт байгаа барилгуудыг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн буулгах.	
26	Нөөц газар /standByLandResources/. Ирээдүйн дэд бүтцийн байршлын төлөвлөлтөд багтсан газар.	
27	Бусад газар, үл хөдлөх хөрөнгийн эрх /otherLandPropertyRight/ Газрын өмчлөхтэй холбоотой бусад нэмэлт зохицуулалт.	
28	Барилгын улаан шугам /buildingLine/ Аливаа шинэ барилга баригдах газрыг олж авах, архитектур-төлөвлөлтийн даалгаврыг гүйцэтгэх болон баригдах зураглалын төлөвлөгөөнд барилгын улаан шугамыг оруулах.	Барилгын дүрэм журам /regulationsOnBuildings/
29	Гаднах шугам /boundaryLine/ Дэд бүтцийн гаднах хил.	

30	Орон зайн загварчлал /spatialDesign/ . Барилгын орон зайн зураг төслийн удирдамжийг дагаж мөрдөх шаардлагатай газар.	
31	Хоёрдогч бүтцийн бүс /secondaryStructureArea/ Тоглоомын газар, амралт зугаалгын газар, автомашины зогсоол, гараж, явган хүний зам зэрэг газрыг ашиглахтай холбоотой бусад журмын дагуу шаардагдах хоёрдогч байгууламжийн орон зай.	
32	Хамтын барилга байгууламж /collectiveFacility/ Хязгаарлалт бүхий олноор амьдардаг бүлгийн нийгмийн амьдралыг сурталчлах зорилготой байгууламж.	
33	Барилгын өндрийн зохицуулалт /buildingHeightRegulation/ Барилгажсан талбайн барилгын өндрийн нормд нийцсэн байх ёстой.	
34	Барилгын нягтын зохицуулалт /buildingDensityRegulation/ Барилгажсан талбайн барилгын нягтралын нормд нийцсэн байх ёстой.	
35	Орон сууцны хамгийн бага хэмжээ /minimumHousingSize/ Орон сууцны хамгийн бага хэмжээтэй талбай.	
36	Барилгын бусад зохицуулалт /otherRegulationsOnBuildings/ Барилга байгууламжтай холбоотой бусад нэмэлт зохицуулалт.	
37	Суурин газрын бүтэц /settlementStructure/ Суурьшлын бүтэц гэдэг нь тодорхой газар нутагт байрлах орон сууц, ажлын байр, дэд бүтцийн хуваарилалтын тоон болон чанарын хэв маягийг хэлнэ.	Орон нутгийн хөгжлийн бодлого /localRegionalStateDevelopmentPolicies/
38	Нээлттэй орон зайн бүтэц /openSpaceStructure/ Нээлттэй орон зайн бүтэц гэсэн нэр томъёо нь байгалийн төлөв байдалд газар ашиглалт түүний чиг үүргийн тоон болон чанарын хэв шинж, хуваарилалтыг хэлнэ.	
39	Дэд бүтэц /infrastructure/ Зам, усан хангамж, ариутгах татуурга, цахилгаан шугам сүлжээ, харилцаа холбоо гэх мэт нийгмийг дэмжиж буй техникийн байгууламжууд, тэдгээрийг идэвхжүүлж, тогтвортой байлгахад чухал ач холбогдолтой бараа, үйлчилгээ үзүүлдэг бие биеэсээ хамааралтай, нийгмийн амьдралын нөхцөлийг сайжруулах системийн бүрэлдэхүүн хэсгүүд.	
40	Хот тохижуулах, хөгжүүлэх бүс /urbanReshapingAndDevelopmentArea/ Хотуудад суурин газрын насжилт, эдийн засгийн чиг үүрэг, хүн амын нийгмийн шинж чанар өөрчлөгдөх зэрэг асуудал тулгардаг. Амьдралын сайн орчин, өсөлттэй эдийн засаг, нийгмийн тэнцвэртэй бүтцийг хадгалахын тулд олон нийтийн (төр, хувийн хэвшлийн) үйл ажиллагаа шаардлагатай байдаг.	
41	Нарийвчилсан бүс /specificArea/ Тодорхой хөгжлийн бодлогын чиглэл.	
42	Судалгааны төлөвлөгөө /studyPlanRequest/ Тодорхой судалгаа хийх ёстой газрууд.	Нийгмийн эрүүл мэндийн шаардлага /socialHealthChoices/
43	Орон нутгийн оршин суух хүн амын бүрдэл /compositionOfLocalResidentialPopulation/ Орон нутгийн суурьшлын хүн амын нягтаршлыг хадгалахын тулд тухайн газар нутгийн физик бүтэц, хот суурин газрын онцлог шинж чанарыг хадгалах.	
44	Нийтийн хөнгөлөлттэй орон сууцны бүс /publiclySubsidisedHousingArea/ Бага орлоготой хүмүүс, гэр бүлд зориулж орон нутгийн засаг захиргаанаас бага хүүтэй зээл өгдөг орон сууцны бүс.	
45	Хязгаарлагдмал үйл ажиллагаа /restrictedActivities/ Тодорхой үйл ажиллагаанд хязгаарлалт тавьдаг бүс.	Үйл ажиллагааны зохицуулалт /regulatedActivities/
46	Зөвшөөрөгдсөн үйл ажиллагаа /permittedActivities/ Тодорхой үйл ажиллагаа эрхлэхийг хориглосон эсвэл бусад үйл ажиллагааг зөвшөөрсөн газар.	

47	Хориглосон үйл ажиллагаа /forbiddenActivities/ Тодорхой үйл ажиллагаа эрхлэхийг зөвшөөрсөн эсвэл бусад үйл ажиллагааг хориглосон газар.	
48	Тохиромжтой үйл ажиллагаа /suitableActivities/ Тодорхой үйл ажиллагаа явуулахад тохиромжтой газар.	

B.2.10 Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 3 - Supplementary regulation value3

Д/д	Дэлгэрэнгүй ангилал	Дэд ангилал	Үндсэн ангилал
1	Дуу чимээнээс хамгаалах бүс /noiseProtectionArea/. Дуу чимээнээс хамгаалах талаар тодорхой арга хэмжээ авсан газар.	Дуу чимээний менежментийн бүс /noiseManagementZone/.	Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө /impactOnEnvironment/
2	Агаарын чанарын менежментийн бүс /airQualityManagementZone/. Агаарын чанарыг үнэлэх, менежмент хийх зорилгоор заагласан нутаг дэвсгэрийн хэсэг.	Ялгаруулалтыг хянах талбай /emissionControlArea/	
3	Экологийн коридор /ecologicalCorridor/. Хүний үйл ажиллагаагаар тусгаарлагдсан зэрлэг ан амьтдын амьдрах орчныг холбосон талбай.(зам тээвэр, худалдаа гэх мэт)	Байгаль хамгаалал /natureProtection/	
4	Биологийн төрөл зүйлийн нөөц /biodiversityReservoir/. Хүний хүчин зүйлийн аюул заналхийлж буй биологийн олон янз байдлын нөөц бүхий Газар зүйн бүс.		
5	Хамгаалалтын бүсийн ой /protectedWoodedArea/. Ой мод бүхий газрын хамгаалалт.		
6	Хотын зах орчмын хөдөө аж ахуй, байгалийн бүсийг хамгаалалттай /protectedUrbanPeriurbanAgriculturalOrNaturalArea/ Хот, хот орчмын хөдөө аж ахуй болон байгалийн хамгаалалтын бүс.		
7	Ус намгархаг газрын хамгаалалтын бүс /protectedWetland/. Ус намгархаг газар орчмын ургамал, амьтны аймгийн бүлгэмдлийн хамгаалсан бүс.		
8	Ургамлын эрүүл ахуй хамгаалалтын бүс /plantHealthProtectionZone/. Ургамал, ургамлын гаралтай бүтээгдэхүүнд хөнөөлт организм нэвтрэх, тархахаас хамгаалах арга хэмжээг тогтоосон хамгаалалтын бүс.		
9	Байгаль хамгааллын бусад бүс /otherNatureProtectionArea/ Байгаль хамгааллын харилцан хамаарал бүхий төрлүүд тэдгээрийн хамгаалал бүхий бүс.	Ус хамгаалалт /waterProtection/	
10	Зориулалт бүхий ус /designatedWaters/ Загасны амьдрах орчныг дэмжих, сайжруулах, нуур, нуурын эрэг, гадаргын ус хамгаалал.		
11	Нитратад өртөмтгий бүс /nitrateVulnerableZone/. Нитратын бохирдолд өртөмтгий бүс.		
12	Мэдрэмтгий бүс /sensitiveArea/ Замгаар бохирдохоос хамгаалах шаардлагатай гадаргын ус (цэнгэг ус, голын эх, нуурын эргийн ус), тэдгээрийн эмзэг бүс.		

13	Усруу орох /bathingWaters/ Далайн эрэг эсвэл гол, нуур нь нийтийн зориулалтын тусгай зөвшөөрөлтэй, амралт чөлөөт цагаар угаалга үйлдэхийг хориглодоггүй бүс. Хүн амын эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчныг хамгаалах зорилгоор усанд орж болох усны физик, хими, микробиологийн үзүүлэлтүүдийн хязгаарыг тогтоодог.		
14	Ундны усны хамгаалалтын бүс /drinkingWaterProtectionArea/ Хаягдал ус хаях, бордоо, пестицид ашиглах, хог хаягдлын цэг байгуулахыг хориглосон газар.		
15	Үерт автах эрсдэл /areaExposedToFloodRisk/ Үерийн эрсдэлд өртөх боломжтой гэж тодорхойлсон бүс нутаг.	Үерийн эрсдэл /floodRisks/	Эрсдэлт нөлөөнд орох /riskExposure/
16	Үерийн эрсдэлийн менежментийн бүс /floodRiskManagementZone/ Үерийн эрсдэлийг үнэлэх, удирдах зорилгоор байгуулагдсан менежментээр тодорхойлогдсон эрэг орчмын газрууд эсвэл голын сав газрууд.		
17	Хар тугалга /lead/ Хар тугалганы эрсдэлтэй бүс.		
18	Бохирдсон талбайн хязгаарлалтын бүс /restrictedZonesAroundContaminatedSites/ Хүн, ургамал, амьтны эрүүл мэндийг хамгаалах, бохирдсон талбайн шилжилт, хөгжлийг хянах зорилгоор байгуулсан бүсүүд	Үйлдвэрлэлийн эрсдэлтэй бүс /industrialRisk/	
19	Үйлдвэрлэлийн гаралтай харласан талбай /brownfieldLand/ Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглагдаж байсан, бага концентрацитай аюултай хог хаягдал, бохирдол зэргийг цэвэрлэсний дараа дахин ашиглах боломжтой газар.		
20	Үйлдвэрлэлийн ослын эрсдэлийн бүс /exclusionAreaAroundSevesoSites/ Үйлдвэрлэлийн ослын ангилалд багтсан тодорхой зай үүсгэсэн бүс.		
21	Биологийн олон янз байдлын хамгаалал /biodiversityProtection/ Амьтны болон ургамлын аймаг дахь биологийн олон янз байдал багтана.	Байгалийн өвийн хамгаалал /naturalHeritageProtection/	Түүхийн өвийн хамгаалал /heritageProtection/
22	Гео олон янз байдлын хамгаалал /geodiversityProtection/ Гео олон янз байдал гэдэгт геоморфологи болон палеонтологи, эрдэс судлал гэх мэт шинжлэх ухааныг багтаана.		
23	Нисэх онгоцны буудлын давуу эрх /airportEasement/ Аюулгүй байдлын үүднээс нисэх онгоцны буудлын эргэн тойрон дахь барилга байгууламжийг хязгаарласан талбай (хөөрөх, буух бүсэд саад бэрхшээлийг арилгах)	Олон нийтийн давуу эрх /publicEasement/	Ерөнхий ашиг сонирхол /generalInterest/
24	Төмөр замын давуу эрх /railroadEasement/ Засвар үйлчилгээ хийх, одоо байгаа үйлчилгээгээ сайжруулах эсвэл өргөжүүлэх зорилгоор хоолой тавих эрхээр олгогдсон зурвас газар.		
25	Дэд бүтцийн давуу эрх /utilityEasement/ Засвар үйлчилгээ хийх зорилгоор аюулгүй байдлыг хангах үүднээс хязгаарласан эрхээр олгогдсон зурвас газар.		

26	Байгаль хамгаалал /conservationEasement/. Байгаль орчныг хамгаалах зорилгоор газар ашиглуулах эрхийг олгоно.		
27	Түүхэн хадгалалтын үйлчилгээ /historicPreservationEasement/. Түүхэн барилга байгууламжийн гадна болон дотор талын заслыг өөрчлөхөд тавих хязгаарлалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор түүхэн хамгаалалтын байгууллагад ихэвчлэн эрх олгодог.		
28	Олон нийтийн бусад үйлчилгээ /otherPublicEasement/. Олон нийтийн үйлчилгээтэй холбоотой бусад нэмэлт зохицуулалт.		
29	Төвийн байршил /centralPlaces/. Төвийн ангиллын систем нь улс, бүс нутгийн төлөвлөлтийн чухал хэрэгсэл бөгөөд орон зайн бүтцийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан байдаг. Төвийн бүс нь хүн амын хэрэгцээг хангахаас гадна бүсийнхээ хүн амд зориулсан үйлчилгээ, хөгжлийн чиг үүргийг гүйцэтгэдэг. Төвийн байршлын систем нь улсын орон зайн төлөвлөлтийн янз бүрийн түвшинд тодорхойлогдсон үндсэн, эсвэл жижиг, дунд, өндөр эрэмбийн төвүүдийн шатлалыг бүрдүүлдэг. Зарим эрэмбийн шатлалд завсрын ангиллуудыг оруулдаг. Төвийн бүст хуваарилагдсанаас хамаарч орон нутгийн, завсрын эсвэл өргөтгөсөн газар гэж тодорхойлдог.		
30	Тэнхлэг /axes/. Орон зайн төлөвлөлтийн чухал элементүүдийн тэнхлэг нь тээвэр хангамжийн чиглэлийн (шугаман дэд бүтэц) төвлөрөл, хөгжлийн төвүүд болон төв газруудын харьцангуй ойр дараалал зэргээс бүрддэг.		
31	Чиг үүргийн хуваарилалт /assignmentOfFunctions/. Улсын орон зайн төлөвлөлтөөс хотын захиргаа эсвэл бүс нутагт тусгайлан хуваарилсан чиг үүргийн ажлуудыг нэрлэдэг. Зорилго нь бүрэлдэхүүн хэсэг нутаг дэвсгэрийн нэгжүүдийн хоорондох үүрэг, хөдөлмөрийн үйл ажиллагаа/ бүтцийн эсвэл орон зайн / үйл ажиллагааны хуваарилалт юм.	Суурин газрын бүтэц /settlementStructure/	Орон нутгийн хөгжлийн бодлого /localRegionalStateDevelopment Policies/
32	Орон зайн горимын ангилал /spatialOrderCategories/. Орон зайн эрэмбийн ангиллууд нь харьцуулах боломжтой бүтэц байдаг бөгөөд ижил төстэй орон зайн төлөвлөлтийн зорилгыг хэрэгжүүлдэг тодорхой шалгуур үзүүлэлтээр тодорхойлогдсон чиглэл юм.		
33	Орон зайг хөгжүүлэх төслүүд /spatialDevelopmentProjects/. Нутаг дэвсгэрийн хөгжилд эерэг хувь нэмэр оруулдаг олон нийтийн байгууллагаас бий болгосон эсвэл хянадаг төслүүдийн бүс. Орон зайг хөгжүүлэх төслүүд нь дэд бүтцийн ажил, тодорхой газар нутгийн эдийн засгийг идэвхжүүлэх, хөгжүүлэх, хот суурин газрыг нөхөн сэргээх арга хэмжээ, эвдэрсэн экосистемийг сэргээх гэх мэт байна.		
34	Суурин газрын бүтцийг хөгжүүлэх бусад бодлого /otherSettlementStructureDevelopmentPolicies/. Суурьшлын бүтцийг хөгжүүлэх бодлоготой холбоотой бусад нэмэлт зохицуулалт.		

35	Хөдөө аж ахуй /agriculture/. Хөдөө аж ахуйд хуваарилагдсан нээлттэй талбай.	Нээлттэй орон зайн бүтэц /openSpaceStructure/	
36	Ойн аж ахуй /forest/. Ойн аж ахуйд хуваарилагдсан нээлттэй талбай.		
37	Сувилал /recreation/. Амралт болон бусад олон нийтэд зориулсан үйл ажиллагаа.		
38	Аялал жуулчлал /tourism/. Аялал жуулчлалд хуваарилагдсан нээлттэй талбай.		
39	Ногоон бүс /greenBelt/. Хот суурин газрын ойролцоох болон зэргэлдээ орших хөдөө аж ахуйн газрыг ашиглалтын зориулалтаар нөөцөлсөн бүс. Ногоон бүс гэдэг нь зэрлэг ан амьтдыг эргэж ирэх, нутагшуулах боломжийг олгох бүсийг хөгжүүлэхэд шаардлагатай тодорхой хэсгийг хүрээлсэн бүс.		
40	Экологийн бүс /greenBreak/. Ногоон завсарлага эсвэл хуваагдал нь суурин газрын ойролцоо орон нутгийн амралт чөлөөт цагаа өнгөрөөх зорилгоор болон нягтаршсан суурин газрыг хуваах зорилгоор суурин газрын ойролцоо байрлах хамгаалагдсан бага хэмжээтэй нээлттэй талбай юм. Ногоон завсарлага нь хөдөө орон нутгийг хоттой нээлттэй холбож, уур амьсгалын таатай нөхцөл, амьдрах орчныг бүрдүүлж, ургамал, амьтны хоргодох газар, солилцооны талбар болно.		
41	Түүхий эд материал /rawMaterials/. Материалыг хайх эсвэл хаях зориулалттай хуваарилагдсан нээлттэй талбай.		
42	Нөхөн сэргээх /recultivation/. Нөхөн сэргээх ажилд хуваарилагдсан нээлттэй талбай.		
43	Ус /water/. Ил талбайн ус.		
44	Нээлттэй орон зайн бусад бүтэц /otherOpenSpaceStructures/. Нээлттэй орон зайн байгууламжтай холбоотой бусад нэмэлт зохицуулалт.		
45	Сүлжээ /network/. Бараа түгээх дэд бүтэц, суурилуулалт.	Дэд бүтэц /infrastructure/	
46	Хангамж /supply/. Тухайн бүс нутгийн хүн амыг бараа, үйлчилгээгээр хангахад чиглэсэн бүх төрлийн суурилуулалт.		
47	Хаягдал цуглуулах /disposal/. Эдийн засгийн эргэлтээс ашиглах боломжгүй бүх хатуу хог хаягдлыг хаях, дахин ашиглах боломжтой материалыг дахин боловсруулах эсвэл завсраар хадгалах, хог хаягдлыг хаях цэг рүү зөөвөрлөх.		
48	Холбоо /communication/. Холболтын сүлжээ (дуут дүрс гэх мэт) -ний дэд бүтэц.		
49	Бусад дэд бүтэц /otherInfrastructure/. Дэд бүтцийн бусад нэмэлт зохицуулалт.	Хот тохижуулах, хөгжүүлэх бүс /urbanReshapingAndDevelopmentArea/	
50	Хотын шинэчлэлт /urbanRenewal/. Хот суурин газрын ядуурал, хуучирсан бүсийг орон сууц, үйлчилгээ, тээврийн систем, амралт зугаалгын газар гэх мэт томоохон төслүүдээр сольж шинэчилж буй газар.		

51	Хот суурин газрын нөхөн сэргээлт ба шинэчлэлт /urbanRegenerationAndRevitalisation/ Шинэ үйл ажиллагаа, компаниудыг татах замаар тодорхой хот суурин газрын хуучирсан хотын бүтцийг шинэчлэх, хотын орчныг сайжруулах, нийгмийн бүтцийг төрөлжүүлэх замаар илүү тогтвортой нийгэм-эдийн засгийн суурь болгон өөрчлөх чиглэлийг тодорхойлсон бүс.		
52	Хот суурин газрын нөхөн сэргээлт, сэргээн босголт /urbanRehabilitationAndRestoration/ . Экоосистемийг багтаасан хотын өв, байгаль орчныг нөхөн сэргээх, хадгалахад зориулагдсан газар. Түүхэн барилга байгууламж, хот суурин газрын тохижилтыг шинэчлэхээс гадна техникийн байгууламжийг шинэчлэх, байгаль орчин, аюулгүй байдлын хэм хэмжээ, стандарт зэрэг үйл ажиллагаа хамаарна.		
53	Худалдааны хөгжлийн газар /commercialDevelopmentArea/ . Худалдааны хөгжлийн төлөвлөгөө хэрэгжиж буй газар.		
54	Бүсчлэлийн дараах /afterZoning/ . Одоогийн бүсчлэл хөгжиж дууссаны дараах бүс нь ой / байгаль / орон сууц байна.		
55	Орхигдсон бүс /derelictArea/ . Аж үйлдвэрүүд нь уналтад орсон эсвэл орхигдсон аж үйлдвэрүүд, хаагдсан аж ахуйн нэгжүүд, байшин, хоосон талбайнууд, хүрээлэн буй орчин доройтож, шөнийн цагаар хоосон гудамжнуудтай болж ихээхэн уналтад орсон бүсүүд. Орхигдсон зарим хэсэг нь мөн бохирдсон тул борлосон талбай гэж үзэж болно. Орхигдсон газрууд нь хот суурин газрын хүрээлэн буй орчны стрессийн гол шалтгаан болдог.	Онцгой бүс /specificArea/	
56	Машины зогсоолын зориулалт бүхий газар /parkingObligationArea/ . Ердийн нийтийн тээврийн хэрэгслээр үйлчлэх нөхцөл нь зогсоолын хэрэгжилтэд ялангуяа оффисын барилга барих явцад тавьсан үүрэг хариуцлагыг бууруулж болох эсвэл орон нутгийн төлөвлөгөөнд барилга угсралтын явцад хамгийн их зогсоолын хэмжээг тогтоосон газрууд. Орон сууцнаас бусад зориулалттай барилга байгууламж хамаарна.		
57	Нураах, буулгах зориулалттай бүс /demolitionProvisionsAreas/ . Буулгах зөвшөөрөлтэй холбоотой заалтуудтай бүс.		
58	Эрчим хүч нөөцлөх бүс /energySavingArea/ . Эрчим хүчний хэмнэлтийг хөгжүүлэх тэргүүлэх чиглэл.		
59	Шийдвэрийг хойшлуулах /rulingDeferring/ . Эрх бүхий байгууллагаас зөвшөөрөл авах, өргөдөл гаргах хүрээнд шийдвэрийг хойшлуулах.		

В.2.11 Нэмэлт зохицуулалтын ангилал 4 - Supplementary regulation value4

Д/д	Нарийвчилсан ангилал	Тодорхойлолт	Дэд ангилал	Үндсэн ангилал
-----	----------------------	--------------	-------------	----------------

1	Борооны усны байгууламжийн хэрэглээ /rainWaterEasement/. Борооны усыг гол, ус намгархаг газар, ус хураах цөөрөм эсвэл бусад усан сан руу хүргэх байгууламж.	Дэд бүтцийн давуу эрх /utilityEasement/	Олон нийтийн давуу эрх /publicEasement/	Ерөнхий ашиг сонирхол /generalInterest/
2	Ариутгах татуургын хэрэглээ /sanitarySewerEasement/. Ашигласан усыг бохир ус цэвэрлэх байгууламж руу зөөх хоолой.			
3	Цахилгаан эрчим хүчний шугамын хэрэглээ /electricalPowerLineEasement/. Өндөр хүчдэлийн цахилгаан сүлжээтэй холбоотой хэрэглээ.			
4	Холбооны шугамын хэрэглээ /telephoneLineEasement/. Холбоо харилцааны сүлжээтэй холбоотой хэрэглээ.			
5	Радио шугамын хэрэглээ /radioElectricalEasement/. Радио өнгөлөн далдлалт эсвэл радио-цахилгаан төхөөрөмжүүдийн хөндлөнгийн оролцооны эргэн тойрон дахь бүтцийг хязгаарлах хэрэглээ.			
6	Түлшний хийн хоолойн хэрэглээ /fuelGasPipeEasement/. Хийн хоолой эсвэл дамжуулах хоолойн аюулгүй байдалтай холбоотой үйлчилгээ.			
7	Үндсэн /Basic/. Хүн амын өдөр тутмын үндсэн хэрэгцээг хангаж, төрийн болон хувийн хэвшлийн хамгийн бага дэд бүтцийг бий болгох үндсэн төвүүд.	Төвийн байршил /centralPlaces/	Суурин газрын бүтэц /settlementStructure/	Орон нутгийн хөгжлийн бодлого /localRegionalStateDevelopmentPolicies/
8	Бага эрэлттэй хамгийн бага нэгжийн төв /lowerOrderCentre/. Шатлалын хамгийн доод түвшнийг орон нутгийн үндсэн төвүүд (бага эрэмбийн төвүүд, жижиг төвүүд) эзэлдэг. Эдгээрийг бүс нутгийн төлөвлөгөөнд тусгасан бөгөөд тэдгээрийн чиг үүрэгт хүн амын өдөр тутмын үндсэн хэрэгцээг хангах, төрийн болон хувийн хэвшлийн дэд бүтцийг (ерөнхий боловсролын сургууль, эмч, химич, худалдаачид гэх мэт) хангах зэрэг орно.			
9	Дунд эрэлттэй дунд шатны нэгжийн төв /middleOrderCentre/. Дунд зэрэглэлтэй төвүүд нь хүн амын дунд эрэлт хэрэгцээтэй, дунд хугацааны хэрэгцээг хангахуйц төвүүд (их сургуулиуд, эмнэлэг, дэлгүүр, дунд сургууль), улсын орон зайн төлөвлөлтөд тогтоосон цэгүүд юм.			
10	Өндөр эрэлттэй хамгийн их нэгжийн төв /highOrderCentre/. Өндөр эрэмбийн төвүүд нь мөн улсын орон зайн төлөвлөлтөөр тусгагдсан бөгөөд уг бүсэд (техникийн коллеж / их дээд сургууль, төрөлжсөн эмнэлэг, томоохон дэлгүүрүүд гэх мэт) хүн амын эрэлт хэрэгцээтэй, нарийн мэргэжлийн эрэлт шаардлагыг хангасан байдаг. Өндөр эрэлттэй төвүүдэд өндөр мэргэшсэн, чадварлаг ажиллах хүчний хангамж илүү их байдаг.			
11	Суурьшлын тэнхлэг /settlementAxes/. Суурин тэнхлэгүүд нь төлөвлөсөн нийтийн тээврийн үйлчилгээний чиглэлийн дагуух суурин газруудын нягтаршлын дарааллаар үүссэн бөөгнөрөл дэх тэнхлэгүүд юм.	Тэнхлэг /axes/		
12	Дээд зэргийн бүсийн тэнхлэг /supralocalAxes/. Дээд зэргийн бүсийн тэнхлэгүүд нь янз бүрийн зэрэглэл бүхий төв газруудыг холбож, тээврийн уулзварууд эсвэл зангилаанууд дээр байршлын давуу талыг санал болгодог. Дээд зэргийн бүсийн тэнхлэгүүд нь улсын тэнхлэг байна.			

13	Байшин /housing/ . Орон сууц гэдэг нь байнгын оршин суух зориулалттай байр, тусгаарлагдсан өрөө, хоргодох байр, орон сууц эсвэл хувийн байшингийн цогцолбор юм.	Чиг үүргийн хуваарилалт /assignmentOfFunctions/		
14	Худалдааны салбар /commerceIndustry/ . Бүс нутаг эсвэл аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн түвшний төлөвлөлтөд хотын захиргаа эсвэл бүс нутагтай холбоотой худалдаа, аж үйлдвэрийн гол чиг үүрэг.			
15	Үйлчилгээ /services/ . Бүс нутгийн эсвэл орон нутгийн түвшний төлөвлөлтөд хотын захиргаа эсвэл бүс нутгуудтай холбоотой үйлчилгээний гол үүрэг.			
16	Аялал жуулчлал /tourism/ . Бүс нутгийн эсвэл аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн түвшний төлөвлөлтөд хотын захиргаа эсвэл бүс нутагтай холбоотой аялал жуулчлалын чиг үүрэг.			
17	Хөдөө аж ахуй /agriculture/ . Бүс нутгийн эсвэл орон нутгийн түвшний төлөвлөлтөд хөдөө аж ахуйн гол чиг үүрэг.			
18	Ойн аж ахуй /forestry/ . Ойн аж ахуй нь бүс нутгийн болон аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн түвшний төлөвлөлтөд хотын захиргаа эсвэл бүс нутагтай холбоотой гол үүрэг гүйцэтгэдэг.			
19	Бизнес парк /businessPark/ . Олон компаниудын болон худалдааны зориулалттай барилгуудыг нэгтгэсэн бүс. Бизнес паркууд нь хэд хэдэн үйл явцыг нэг бүлэгт багтаасан бөгөөд аж үйлдвэрийн парк (үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа), технологийн парк (судалгаа, технологийн хөгжлийн үйл ажиллагаа) -аас зэргээс бүрдэнэ.			
20	Технополь /technopole/ . (технологийн төв, технологийн парк эсвэл шинжлэх ухааны парк гэж нэрлэдэг) нь судалгаа, боловсруулалт, технологийн хөгжил, технологи дамжуулалт, академик шинжлэх ухааны боловсрол, өндөр технологийн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа, үйлчилгээ гэх мэт хувийн болон олон нийтийн үйл ажиллагаа төвлөрсөн газрууд юм. Олон тохиолдолд технополь нь өндөр технологийн аж ахуйн нэгжүүдийн нэг буюу хэд хэдэн төрөлжсөн төрөл, гарааны бизнес эрхлэгчдэд зориулсан инкубатор, бизнес, инновацын төв, зөвлөх үйлчилгээний төрлүүдийг хамардаг.			
21	Боомтын үйл ажиллагаа /harborActivities/ . Улсын, бүс нутгийн, аймаг, хотын түвшний төлөвлөлттэй холбоотой боомтын үйл ажиллагаа чиг үүрэг.			
22	Нисэх онгоцны буудлын үйл ажиллагаа /airportActivities/ . Улсын, бүс нутгийн, аймаг, нийслэлийн түвшний төлөвлөлттэй холбоотой нисэх онгоцны буудлын үйл ажиллагаа чиг үүрэг.			
23	Хөдөө орон нутгийн бүс /ruralArea/ . Том хот байхгүй сийрэг суурьшлын бүс. Хөдөө орон нутаг нь газар тариалан, байгалийн бүсийн чухал үүрэг гүйцэтгэдэг ландшафтын тодорхой хэлбэр бүхий газар ашиглалтыг хэлнэ.			
24	Хөдөөгийн хөгжлийн тулгуур /ruralDevelopmentPole/ . Хөгжлийн цогц, хэтийн төлөвлөлтийн хүрээнд нийгэм, эдийн засаг, нутаг дэвсгэрийн хувьсал өөрчлөлт явагдахуйц хүн амын нягтралтай орон нутгийн бүс. Орон нутгийн хөгжлийн тулгуур нь нягтаршил бөгөөд нутаг дэвсгэрийг бүхэлд нь хамардаг			

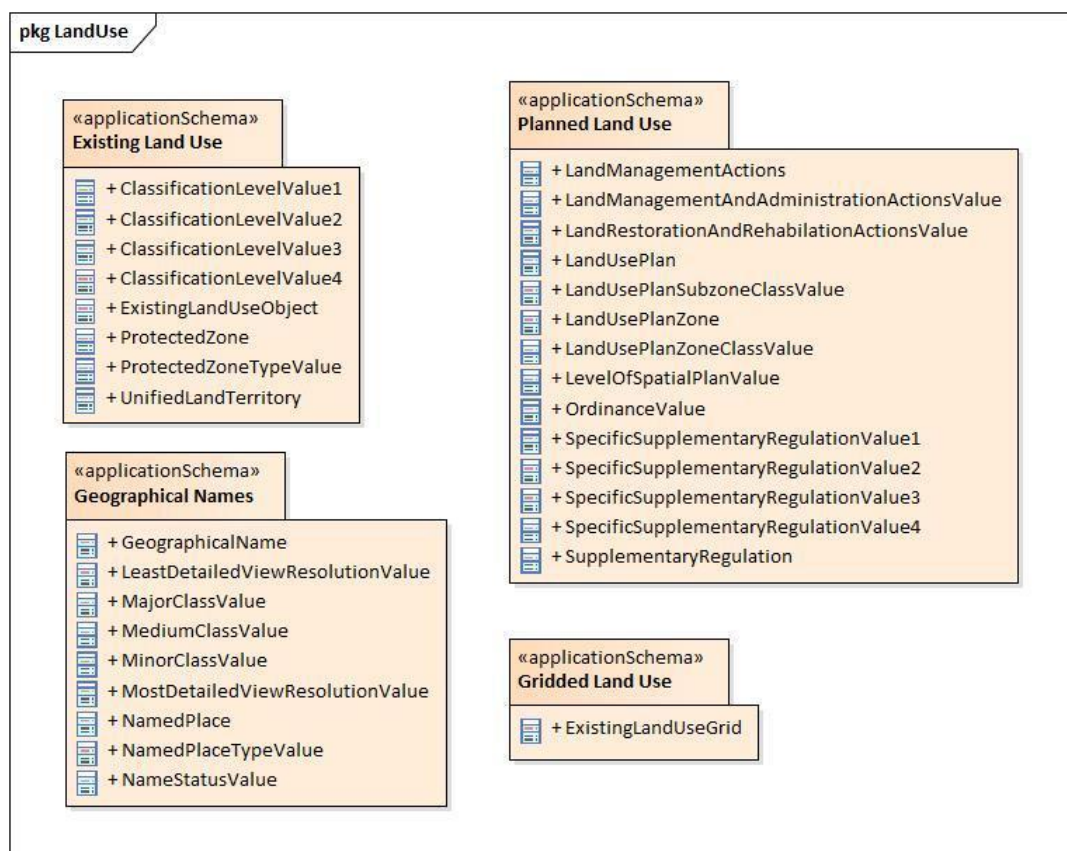
	үүнд нэг буюу хэд хэдэн жижиг хотууд багтаж болно.Орон нутгийн хөгжлийн төлөвлөгөө нь үр дүнгийн зорилтыг богино, дунд, урт хугацаанд тодорхойлдог. Энэ нь хөгжлийн журам, зорилтот үр дүнд хүрэх хүн амын болон материаллаг арга хэрэгслийг тодорхойлсон болно. Иргэний нийгэм болон төрийн, хувийн хэвшлийн төлөөлөгчид түүнийг хөгжүүлэх, үнэлэхэд хамтрах ёстой.			
25	Хот ба гаднах орчны бүс /cityAndOuterConurbationArea/. Хүн амын өсөлт, нягтаршлаар нэгдсэн хот суурин газрын бүлгүүдийн нэгдэл буюу тасралтгүй үргэлжлэх сүлжээ. Энэ бол бөөгнөрлийн олон төвтэй байдлын хэлбэр юм.			
26	Хотын бүс /urbanArea/. Хотын нэг хэсгийг бүрдүүлдэг бөгөөд барилгажсан гадаргуугийн хувь хэмжээ, хүн амын нягтаршил, ажил эрхлэлтийн байдал, тээврийн болон бусад дэд бүтцээр (орон нутгаас ялгаатай) тодорхойлогддог бүс нутаг. Хот суурин газар нь оршин суугчдын амралт, зугаалгын зориулалтаар ашигладаг, барилга бариагүй, ногоон байгууламжийг багтаана.			
27	Метрополитан бүс /metropolitanArea/. Харилцан адилгүй хэмжээтэй хотын төвүүдийг багтааж болох томоохон хот (хотын захын хамт) ба түүний зэргэлдээх бүсээс бүрдэх суурьшлын систем. Эдгээр зэргэлдээ бүсүүд нь ерөнхийдөө зорчих бүс гэж нэрлэгддэг бүсүүд юм. Завсрын орон зай нь мөн хотын нэг хэсгийг бүрдүүлдэг.			
28	Хот суурин газрын чиг үүрэг /functionalUrbanArea/. Хотын нөлөөлөл бүхий бүс. Үүнийг статистик дээр үндэслэн тодорхойлдог (жишээлбэл, зорчих хэсгийн урсгал). Ихэнх орнуудад хот суурин газрын үйл ажиллагааны чиглэл эсвэл түүнтэй ижил төстэй ойлголттой байдаг.			
29	Хот орчмын бүс /periUrbanAreas/. Орон нутгаас хот руу шилжих хөдөлгөөний хэлбэртэй газар нутаг. Эдгээр газрууд нь хот, хөдөөгийн шууд холбоог бүрдүүлдэг бөгөөд эцэст нь хот болж өөрчлөгдөж магадгүй юм. Хот орчмын бүс гэдэг нь хүмүүсийн гол бүрэлдэхүүн хэсэг амьдрах орчин юм.			
30	Орон зайн олон төвт бүтэц /polycentricSpatialStructure/. Олон төвт орон зайн бүтэц нь суурин газрын морфологи бүтцийг хэлнэ. Энэ нь ижил түвшний олон хотуудын бөөгнөрөл хотын шатлалын янз бүрийн түвшинд байдаг гэж үздэг бөгөөд том хотын төв нь түвшин бүрд давамгайлна. Олон төвт орон зайн бүтцийн зарчмыг бүс нутгийн хэмжээнд хүртэл Газар зүйн янз бүрийн түвшинд ашиглаж болно.			
31	Эдийн засгийн коридор /eurocorridorOrPanEuropeanCorridor/. Дэд бүтэц ба тээвэр (ихэвчлэн олон улсын тээврийн сүлжээ), хотжилт, эдийн засгийн хөгжил, байгаль орчны тогтвортой байдал.			
32	Хайгуул, олборлолтын зөвшөөрлийн талбай /prospectingAndMiningPermitArea/. Аливаа ашигт малтмалын хайгуул, олборлолтыг зөвшөөрсөн эрх олгосон талбай.	Түүхий эд материал /rawMaterials/	Нээлттэй орон зайн бүтэц /openSpaceStructure /	
33	Хог хаягдлыг хаях талбай /areaForDumpingOfWaste/. Хог хаягдалтай холбоотой журамд заасны дагуу хог хаягдлыг хаях нөлөөнд өртсөн талбай.			
34	Зам /road/.	Сүлжээ /network/		

MNS 6925-4 : 2021

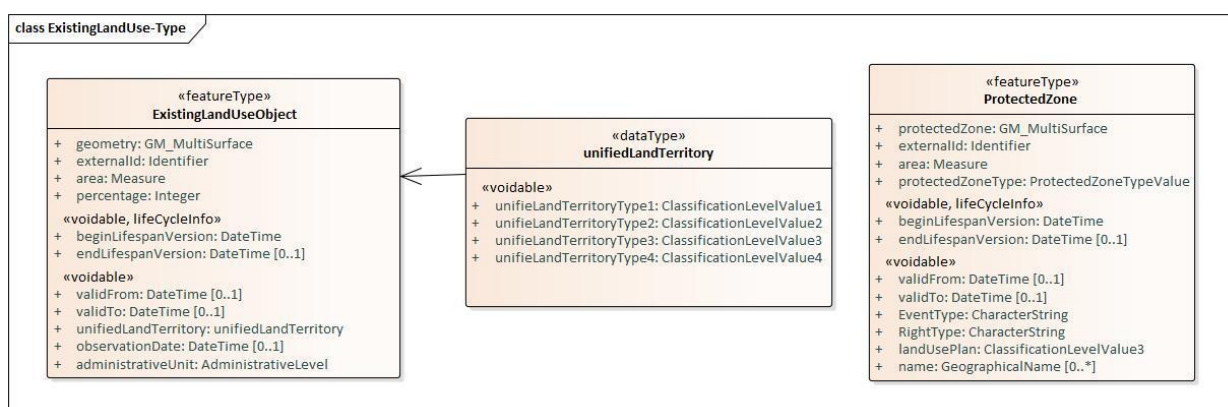
35	Төмөр зам /railRoad/. Галт тэрэг		Дэд бүтэц /infrastructure/	
36	Усны дэд бүтэц /waterInfrastructure/. Усан зам.			
37	Сүлжээний бусад дэд бүтэц /otherNetworkInfrastructure/. Цахилгаан дамжуулах шугам, дамжуулах хоолой.			
38	Далайн эрэг дээрх эсвэл хуурай газрын усны зохицуулалттай ус /regulatedFairwayAtSeaOrLargeInlandWater/. Боомтоос боомтын хоорондох навигацийн бүсүүд. дарвуулт хөдөлгөөнийг зохион байгуулах, осол аваар, бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх.			

С хавсралт (норматив)

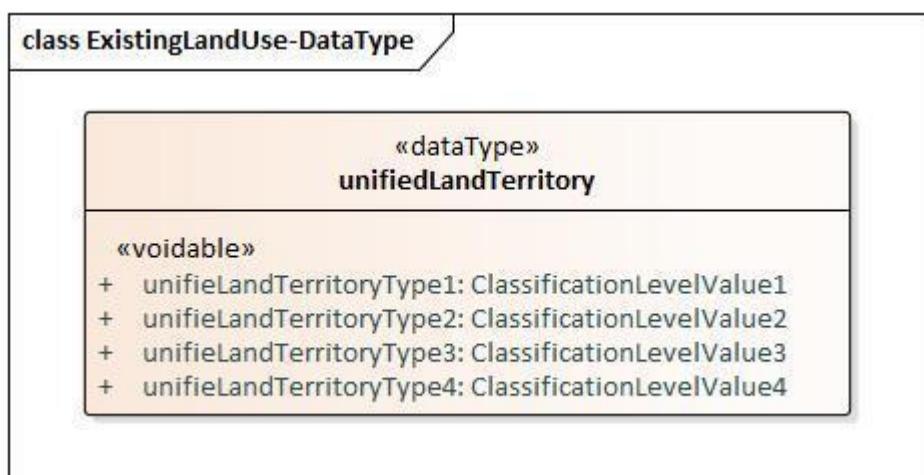
UML (нэгдсэн загварчлалын хэл)-ийн диаграмм

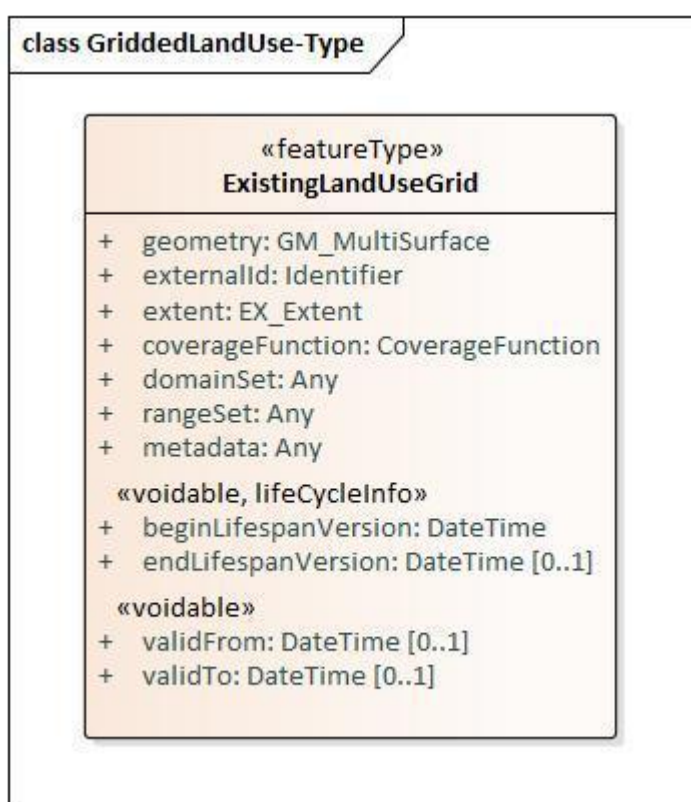
С.1-р зураг UML диаграмм: Газар ашиглалтын ерөнхий схем

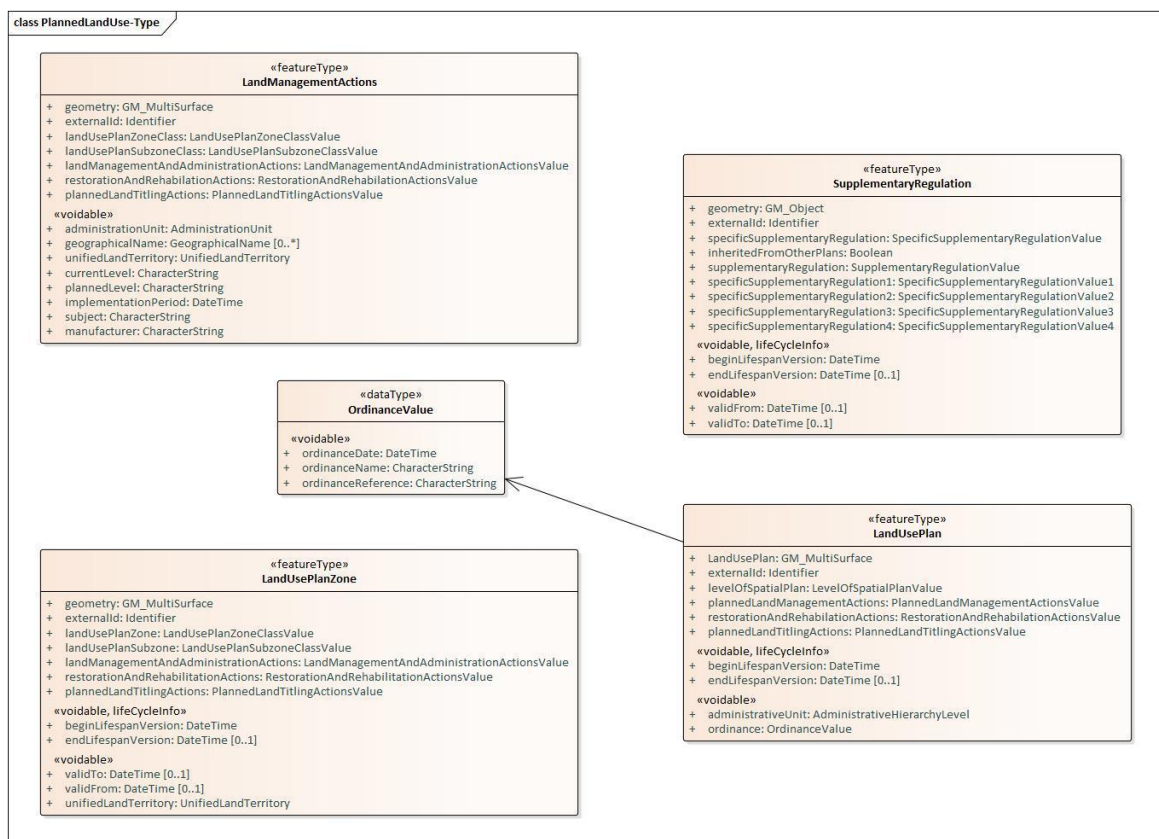
С.2-р зураг UML диаграмм: Existing land use ерөнхий схем

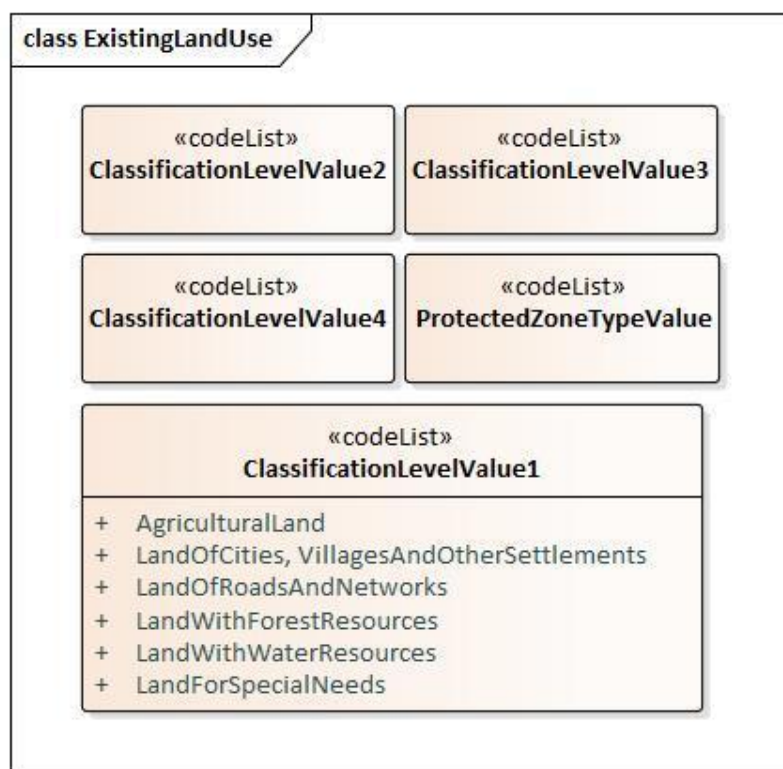
С.3-р зураг UML диаграмм: Existing land use-ийн өгөгдөл төрөл

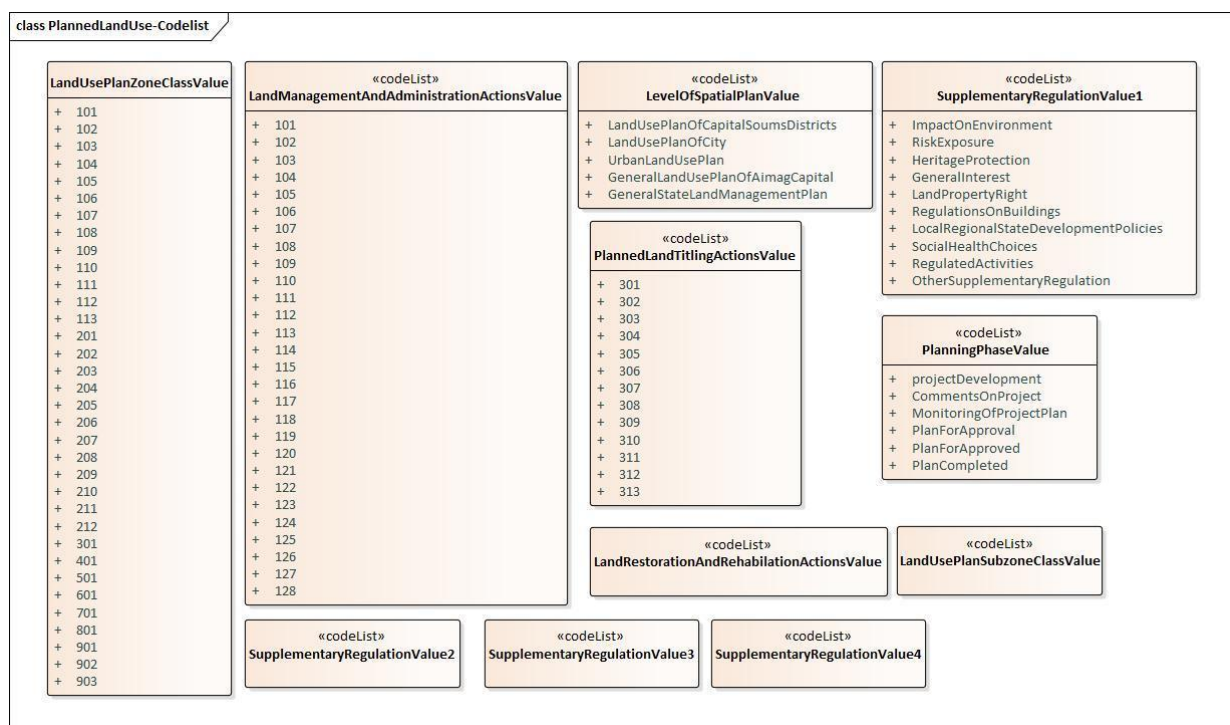
С.4-р зураг UML диаграмм: Grid land use-ийн ерөнхий схем

C.5-р зураг UML диаграмм: Planned land use-ийн ерөнхий схем

C.5-р зураг UML диаграмм: Existing land use-ийн кодын жагсаалтын схем

С.6-р зураг UML диаграмм: Planned land use-ийн кодын жагсаалтын схем

D хавсралт
(норматив)

Өгөгдлийн чанар

**D.1-р хүснэгт – Газар ашиглалтын орон зайн өгөгдлийн сэдэвт ашигладаг
өгөгдлийн чанарын элементүүд**

Хэсэг	Өгөгдлийн чанарын шалгуур үзүүлэлт	Өгөгдлийн чанарын дэд шалгуур үзүүлэлт	Тодорхойлолт	Үнэлгээний цар хүрээ
1	Бүрэн бүтэн байдал	Илүүдэл	Өгөгдлийн сангийн хамрах хүрээнд дурдсанаас илүүц өгөгдөл	Өгөгдлийн багц
		Орхигдол	Хамрах хүрээгээр тодорхойлсон өгөгдлийн сангаас орхигдсон өгөгдөл	Өгөгдлийн багц
2	Утга агуулгын нийцтэй байдал	Домэйний нийцтэй байдал	Домэйн утгыг дагаж мөрдөх	Өгөгдлийн багц
3	Байрлалын нарийвчлал	Үнэмлэхүй буюу гадаад нарийвчлал	Солбицлын утгууд нь хүлээн зөвшөөрөгдсөн эсвэл хамгийн бага алдааны нарийвчлалыг хангах	Өгөгдлийн багц
4	Сэдэвчилсэн нарийвчлал	Ангиллын зөв байдал	Биетүүд эсвэл тэдгээрийн атрибутыг хуваарилсан ангиудын харьцуулалт	Өгөгдлийн багцын цуваа, өгөгдлийн багц, орон зайн объектын төрөл, орон зайн объект
		Тоон бус атрибутын үнэн зөв байдал	Тоон бус атрибутын шинж чанартай тохирох байдал	Өгөгдлийн багцын цуваа, өгөгдлийн багц, орон зайн объектын төрөл, орон зайн объект

D.1.1-р хүснэгт – Бүрэн бүтэн байдал – Илүүдэл

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Тайлбар
Нэр	илүүдэл элемент
Хураангуй нэр	-
Элементийн нэр	бүрэн бүтэн байдал
Дэд элементийн нэр	илүүдэл
Өгөгдлийн чанарын үндсэн хэмжүүр	алдаа заагч
Тодорхойлолт	өгөгдөлд алдаатай дүрслэгдсэн зүйлийг заах

MNS 6925-4 : 2021

Тайлбар	-
Үнэлгээний цар хүрээ	орон зайн объектын төрөл: бүх орон зайн объектын төрлүүд, өгөгдлийн багц, өгөгдлийн багцын цуврал
Хамрах хүрээ	орон зайн объектын төрөл: бүх орон зайн объектын төрлүүд, өгөгдлийн багц, өгөгдлийн багцын цуврал
Үзүүлэлт	-
Утгын төрөл	бодит тоо, хувь, харьцаа
Утгын бүтэц	дан утга, багц, дараалал, хүснэгт, матриц эсвэл бүрхэц
Эх сурвалж	iso/dis 19157 газар зүйн мэдээлэл – өгөгдлийн чанар
Жишээ	1.89 утга (хэмжсэн эсвэл тооцоолсон утга) нь нэмэлт зохицуулалтын элементийн бүх шинж чанаруудын 1.89% нь илүүдэл зүйл гэсэн үг юм.
Тодорхойлогч хэмжүүр	3 (iso 19157)

D.1.2-р хүснэгт – Бүрэн бүтэн байдал – Орхигдол

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Тайлбар
Нэр	орхигдол
Хураангуй нэр	-
Элементийн нэр	бүрэн бүтэн байдал
Дэд элементийн нэр	орхигдол
Өгөгдлийн чанарын үндсэн хэмжүүр	алдаа заагч
Тодорхойлолт	өгөгдөлд гээгдсэн зүйлийг заагч
Тайлбар	-
Үнэлгээний цар хүрээ	орон зайн объектын төрөл: бүх орон зайн объектын төрлүүд, өгөгдлийн багц, өгөгдлийн багцын цуврал
Хамрах хүрээ	орон зайн объектын төрөл: бүх орон зайн объектын төрлүүд, өгөгдлийн багц, өгөгдлийн багцын цуврал
Үзүүлэлт	-
Утгын төрөл	бодит тоо, хувь, харьцаа
Утгын бүтэц	дан утга, багц, дараалал, хүснэгт, матриц эсвэл бүрхэц
Эх сурвалж	iso/dis 19157 газар зүйн мэдээлэл – өгөгдлийн чанар
Жишээ	0.0189 ; 98.11% ; 11:582
Тодорхойлогч хэмжүүр	7 (iso 19157)

D.1.3-р хүснэгт – Утга агуулгын нийцтэй байдал – Домэйн утгын үл нийцэл

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Тайлбар
Нэр	домэйн утгын үл нийцэл
Хураангуй нэр	-
Дэд элементийн нэр	утга агуулгын нийцтэй байдал
Өгөгдлийн чанарын үндсэн хэмжүүр	домэйн утгын үл нийцэл
Үндсэн хэмжүүр	алдаа заагч
Тодорхойлолт	зүйл нь домэйн утгатай нийцэхгүй байгааг заах

Тайлбар	-
Үнэлгээний цар хүрээ	орон зайн объект / орон зайн объектын төрөл
Хамрах хүрээ	өгөгдлийн багц
Үзүүлэлт	-
Утгын төрөл	бүлийн хувьсагч (true утга нь ерөнхий схемийн дүрмүүдтэй нийцэхгүй байгааг заана)
Утгын бүтэц	-
Эх сурвалж	-
Жишээ	-
Тодорхойлогч хэмжүүр	14

D.1.4-р хүснэгт – Байрлалын нарийвчлал - Үнэмлэхүй буюу гадаад нарийвчлал

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Тайлбар
Нэр	байрлалын тодорхой бус байдлын дундаж утга (1d, 2d ба 3d)
Хураангуй нэр	-
Элементийн нэр	байрлалын нарийвчлал
Дэд элементийн нэр	үнэмлэхүй буюу гадаад нарийвчлал
Өгөгдлийн чанарын үндсэн хэмжүүр	хэрэглэхгүй
Тодорхойлолт	байрлалын тодорхойгүй байдлыг тогтооход зориулсан тодорхойгүй байрлалын дундаж утга нь хэмжсэн байрлал ба байвал зохих бодит байрлал хоорондын зайгаар тодорхойлогдоно.
Тайлбар	элемент нь зөвхөн газар ашиглах схем e_{lu} ба p_{lu}-д хүчинтэй. хэмжилтийн нэгж нь метр. e_{lu}-ийн хувьд дээж авсан цэгүүдийн байршлын алдааны үнэлгээг дараах байдлаар үнэлж болно. олон тооны цэгүүдийн хувьд (n) цэгийн байрлалыг хэмжих хэмжээнээс хамааран хэмжигдэх байрлалыг x_{mi}, y_{mi}, z_{mi} координатаар өгнө. харгалзах координатын багц болох x_{ti}, y_{ti} ба z_{ti} нь жинхэнэ байрлалыг илэрхийлнэ гэж үздэг. алдааг дараах байдлаар тооцоолно: $e_i = \sqrt{(x_{mi} - x_{ti})^2 + (y_{mi} - y_{ti})^2}$ хавтгай үнэмлэхүй эсвэл гадаад дундаж байрлалын тодорхой бус байдлыг дараах байдлаар тооцно: $\bar{e} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N e_i$ уялдаа холбоог бий болгох шалгуурыг зааж өгөх ёстой (жишээлбэл, хамгийн ойр байрлалтай уялдаа холбоо тогтоох, орой дээр эсвэл шугамаар холбоо тогтоох гэх мэт). тохирох цэгүүдийг олох өгөгдлийн чанарын шалгуурын үнэлгээг үр дүнгийн хамт тайлагнана.

	тэмдэглэл: энэхүү өгөгдлийн чанарын хэмжүүр нь стандарт хазайлтаас өөр байна. plu (полигон)-ын хувьд байршлын нарийвчлалыг өгөгдлийн хуваарьт үндэслэн тооцоолсон утга болгон дүрсэлсэн болно. <table border="1"> <tr> <th>масштаб, 1</th><th>геометрийн нарийвчлалын үнэлгээ, хэвийн өгөгдлийн чанар</th></tr> <tr><td>1 000 000</td><td>500м</td></tr> <tr><td>500 000</td><td>250м</td></tr> <tr><td>250 000</td><td>125м</td></tr> <tr><td>100 000</td><td>50м</td></tr> <tr><td>50 000</td><td>25м</td></tr> <tr><td>20 000</td><td>10м</td></tr> <tr><td>10 000</td><td>5м</td></tr> <tr><td>5 000</td><td>2,5м</td></tr> <tr><td>2 000</td><td>1м</td></tr> <tr><td>1 000</td><td>0,5м</td></tr> </table>	масштаб, 1	геометрийн нарийвчлалын үнэлгээ, хэвийн өгөгдлийн чанар	1 000 000	500м	500 000	250м	250 000	125м	100 000	50м	50 000	25м	20 000	10м	10 000	5м	5 000	2,5м	2 000	1м	1 000	0,5м
масштаб, 1	геометрийн нарийвчлалын үнэлгээ, хэвийн өгөгдлийн чанар																						
1 000 000	500м																						
500 000	250м																						
250 000	125м																						
100 000	50м																						
50 000	25м																						
20 000	10м																						
10 000	5м																						
5 000	2,5м																						
2 000	1м																						
1 000	0,5м																						
Үнэлгээний цар хүрээ	өгөгдлийн багц																						
Хамрах хүрээ	өгөгдлийн багц																						
Үзүүлэлт	-																						
Утгын төрөл	хэмжээ эсвэл бодит																						
Утгын бүтэц	-																						
Эх сурвалж	ISO/DIS 19157 газар зүйн мэдээлэл – өгөгдлийн чанар																						
Жишээ	eli өгөгдлийн багцад зориулсан 30.5 утга нь газар ашиглалтын хэлбэрийн (гадаад хязгаарын байрлал) дундаж байрлалын тодорхойгүй байдлыг бодит байрлалтай харьцуулахад ± 30.5 метр байна. plu өгөгдлийн багцад зориулсан 50 утга нь өгөгдлийн сангийн тооцоолсон байрлалын нарийвчлал 1:100 000 масштабтай тохирч байна.																						
Тодорхойлогч хэмжүүр	28 (ISO 19157)																						

D.1.5-р хүснэгт – Сэдэвчилсэн нарийвчлал – Ангиллын зөв байдал

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Тайлбар
Нэр	буруу ангиллын түвшин
Хураангуй нэр	-
Элементийн нэр	сэдэвчилсэн нарийвчлал
Дэд элементийн нэр	ангиллын үнэн зөв байдал
Өгөгдлийн чанарын үндсэн хэмжүүр	алдааны давтамж
Тодорхойлолт	байх ёстой биетүүдийн тоо хэмжээнээс хэтэрсэн эсвэл дутсан буруу ангилагдсан биетүүдийн тоо хэмжээ
Тайлбар	өгөгдлийн багц нь бүхэлдээ дундаж утгаар илэрхийлэгдэнэ.
Үнэлгээний цар хүрээ	өгөгдлийн багц
Хамрах хүрээ	өгөгдлийн багц
Үзүүлэлт	-
Утгын төрөл	бодит, хувь, харьцаа

Утгын бүтэц	дан утга, багц, дараалал, хүснэгт, матриц эсвэл бүрхэц
Эх сурвалж	ISO/DIS 19157 газар зүйн мэдээлэл – өгөгдлийн чанар
Жишээ	0.0189 ; 98.11% ; 11:582
Тодорхойлогч хэмжүүр	61 (ISO 19157)

D.1.6-р хүснэгт – Сэдэвчилсэн нарийвчлал - Тоон бус атрибутын үнэн зөв байдал

Бүрэлдэхүүн хэсэг	Тайлбар
Нэр	атрибутын алдаагүй утгын хувь
Хураангуй нэр	-
Элементийн нэр	сэдэвчилсэн нарийвчлал
Дэд элементийн нэр	тоон бус атрибутын үнэн зөв байдал
Өгөгдлийн чанарын үндсэн хэмжүүр	үнэн зөв объектын зэрэг
Тодорхойлолт	нийт атрибут утгад хамаарах алдаагүй атрибут утгын тоо
Тайлбар	-
Үнэлгээний цар хүрээ	өгөгдлийн багц
Хамрах хүрээ	өгөгдлийн багц
Үзүүлэлт	-
Утгын төрөл	бодит тоо (бүхэл, бутархай), хувь, харьцаа
Утгын бүтэц	дан утга, багц, дараалал, хүснэгт, матриц эсвэл бүрхэц
Эх сурвалж	ISO/DIS 19157 Газар зүйн мэдээлэл – Өгөгдлийн чанар
Жишээ	0.0189 ; 98.11% ; 11:582
Тодорхойлогч хэмжүүр	67 (ISO 19157)

Ном зүй

- [1] INSPIRE D2.8.III.4,2013, Газар ашиглалтын өгөгдлийн үзүүлэлт-Техникийн шаардлага
- [2] INSPIRE DS-D2.5, Ерөнхий үзэл баримтлалын загвар, хувилбар 3.4
- [3] MNS 5774:2007 Газар зүйн мэдээлэл – Мета өгөгдөл
- [4] ISO/TS 19103, 2005, Газар зүйн мэдээлэл – Ойлголтын схемийн хэл
- [5] ISO/TS 19139:2007, Газар зүйн мэдээлэл - Мета өгөгдөл - XML схемийн хэрэгжилт
- [6] MNS 1-1:2006, Монгол Улсын стандартчиллын тогтолцооны суурь стандарт
- [7] MNS 1-2:2006, Монгол Улсын стандартчиллын тогтолцооны суурь стандарт
- [8] Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын даргын 2020 оны А/40 дугаар тушаал: Газар зохион байгуулалт, хот төлөвлөлтийн цахим систем ажиллуулах журам.2020
- [9] Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын даргын 2020 оны А/04 дугаар тушаал: Шинээр суурьшлын бүс үүсгэх газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө боловсруулах заавар. 2019.
- [10] Хот байгуулалтын салбарт мөрдөх эрх зүйн актын эмхэтгэл. 2017
- [11] Хот байгуулалтын тухай хууль
- [12] Газрын тухай хууль
- [13] Хот суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай хууль
- [14] Улсын газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө батлах тухай
- [15] Газар өмчлөлийн тухай хууль
- [16] Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль
- [17] Ойн тухай хууль
- [18] Усны тухай хууль
- [19] Тариалангийн тухай хууль
- [20] Монгол улсын хилийн тухай хууль
- [21] Иргэний нисэхийн тухай хууль
- [22] Харилцаа холбооны тухай хууль